

Vi dukade upp för kalas i ett helt år

1624

2024

Utvärdering av Salas 400-årsjubileum

Inledning

Att skapa ett helt år av händelser och upplevelser har krävt samarbete över gränserna, en förmåga att se möjligheter istället för hinder och en flexibel organisation och projektledning. Det vi har skapat tillsammans är ett år att minnas, ett år att se tillbaka på med stolthet. Det är också ett år som vi tror kommer ses som ett avstamp för mer kraft och energi till vår plats. De nätverk som bildats under jubileumsarbetet, de evenemang vi genomfört, de dörrar som öppnats kommer att ge ringar på vattnet lång tid framöver, det är vår övertygelse.

I den här rapporten kollar vi närmre på våra ledord, på de olika programpunkterna, på budgeten, marknadsföringen och på vilken effekt vi hittills kunnat utläsa att jubileumsåret har gett till Sala. Vi har sammanfattat flera års arbete på några A4-sidor och hoppas att det framgår att det här bara är grädden på moset. Allt som skapats inför och under 2024 kommer vi inte kunna återuppleva, men vi bär det nära hjärtat och med filmer och bilder kan vi minnas tillbaka.

Vi valde att fira ett helt år, att fira i hela vår stora kommun, att alla fick vara med och samskapa och vi gjorde det genom att kroka arm tillsammans. Det bär vi med oss nu och framåt.

Trevlig läsning!

Innehåll

Ledorden	4
Jubileumsprogrammet	6
Invigningen	7
Nattljus & Vinterskimmer	8
Ett polismuseum tar form	12
Födelsedagskalaset	14
Idrottsevenemang	28
Vårsalong Drottning Kristina	29
Jubiluemsskogen	30
Sala loves	32
Putte i Parken	36
Historisk marknad	38
Jubileumshöst	40
Konst	42
Tre jubileumsböcker	44
Legenden om Silverringen	46
Från ljus till mörker	47
Luciamorgon från Sala	48
Hela programmet	52
Marknadsföring	56
Media	58
Organisationen	60
Ekonomisk sammanställning	68
Projektmålen	72
Tankar & reflektioner	77

Rapporten är skriven i huvudsak av Elvira Matz som projektledde Salas 400-årsjubileum. De flesta bilderna är tagna av Linus Hagelbäck på LFL Marketing, några av William Sundlin, Axel Kjellin, Jessica Nilsson, Maria Bergström och Elvira Matz. Bilderna från Luciamorgon är tagna av Susanne Gustafsson. Genomgående används "k" som förkortning av tusen. Så står det 50 k menas 50 000. Rapportens bilagor finns att ladda ner via www.sala.se/sala400.

Ledorden

Under en kick-off med organisationen i maj 2022 bestämde vi oss för att ha ledorden tryggt, hållbart och inkluderande för vårt jubileumsprojekt. De orden skulle genomsyra hela arbetet och vi tog fram en riktlinje och en checklista för att aktörer på ett enkelt sätt skulle kunna ha med ledorden i planering och genomförande. Vi valde utöver det som står nedan att göra hela året fyrverkerifritt. Så här såg den inledande texten ut för det dokumentet:

Tryggt

Vi jobbar för att skapa trygga och säkra evenemang och sammankomster under jubileumsåret. Därför ska vi tillsammans lära oss mer om hur vi skapar trygga evenemang och arbeta aktivt med detta från planering till genomförande. Vi ska också ha ett nära samarbete med det befintliga trygghetssystemet - med polis, fältassistenter och andra.

Hållbart

Sala kommun är en eko-kommun och inom projektet har vi specifika hållbarhetsmål, vi ska i den mån möjligt skapa hållbara evenemang och händelser under jubileumsåret. Social, ekonomisk och miljömässig hållbarhet ska genomsyra jubileet. Ett av kommunens miljömässiga mål är att så långt som möjligt arrangera plastfria och klimatsmarta event med fokus på hållbar avfallshantering och resursminimering.

Inkluderande

Ett jubileum för alla – från planering till genomförande där vi har fokus på tillgänglighet, mångfald och bredd på program. Programmet ska i den mån möjligt innehålla något för alla och bokningarna ska även de visa på mångfald. Vi samlar in förslag och idéer från våra medborgare, inkluderar föreningar och har programråd för att involvera fler i vår stad i planeringen och genomförandet av jubileet. Att inkludera innebär också att vi anpassar kommunikationen för att så många som möjligt ska kunna ta del av den.

Ledorden - reflektioner

Vi är glada och stolta över att ledorden inte enbart har varit en skrivbordsprodukt, det har varit något som har genomsyrat arbetet på riktigt, något vi har tittat på vid beslut och vägval. Vid vår utvärderingsworkshop fick vi också kvitto på att de som har jobbat med jubileet på olika sätt tycker att det har märkts. Känslan som vi har velat förmedla är att alla får vara med, att inga idéer är dåliga och att vi tillsammans kan skapa något stort och minnesvärt.

Evenemangen har upplevts som trygga och det har varit ytterst få incidenter under alla 170 programpunkter som vi presenterar under *Jubilumsprogrammet* här i rapporten. Vi hade en evenemangssäkerhetsutbildning med Karin Johannesen, säkerhetschef för Stockholms stad, som var uppskattad och som höjde kompetensnivån på området för de arrangörer och föreningar som hade möjlighet att närvara.

Vi gjorde hållbarhet till ett tydligt uttryck och visade det på olika sätt. Exempelvis så satte vi upp så kallade festivalrör där besökare kunde njuta av vårt kranvatten gratis, vi gjorde blomkrukor av återvunna bildäck, klädde in busskurer i begagnade gardiner, skapade en rekordlång röd matta av 90 % återbrukat material. Listan kan göras lång. Att vi valde att göra ett fyrverkerifritt jubileumsår har enbart mötts av positiva reaktioner, ännu ett sätt att visa att ledorden fick ta ut riktningen.

Att skapa ett folkligt firande när svaren på frågan "Hur firar en plats att den fyller 400 år?" är lika många som antalet tillfrågade har varit en utmaning, men de här ledorden har hjälpt oss på vägen. Att skapa tillgänglighet, öppenhet och förutsättningar för många att delta är en nyckel till framgången, tror vi. Det kan vara små saker som att bjuda på ponnyridningen till alla barn under barnens egna dag på Sala loves till att låta Kungaparet sitta på stolar inköpta på loppis - för att aktivt visa att miljöfrågan är viktig för oss.

Något vi hade kunnat göra annorlunda och bättre är att översätta marknadsföringen till fler språk för att nå ut till fler, något vi har tittat på under arbetets gång men inte haft resurser till.

Ett jubileum till minne av
gruvarbetarnas arbete vid
Sala Silvergruva

Jubileumsprogrammet

Det var viktigt för oss i projektorganisationen att skapa ett jubileum med ett brett innehåll, vi valde aktivt att se det som rikt istället för spretigt. Vi ville ha något i programmet för så många olika människor som möjligt och skapa ett engagemang där många fick känna att de kunde bidra till firandet.

Vi har firat i hela kommunen, från Hovnäs färja till Ransta, Tärna, Västerfärnebo, Hedåker, Kumla kyrkby, Möklinta och i stadskärnan. Vi bjöd in till en bredd i intressen där allt från bilstereo-SM till nördcaféer på snäva ämnen fick ta plats i vårt jubileumsprogram. Så länge det var något utöver det vanliga fick det plats att synas och blomma. Det är vi stolta över.

Inledningsvis hade vi en turnerande brevlåda där alla fick lägga sina önskemål inför firandet och vi kan med glädje se att många av förslagen är införlivade. Totalt 170 olika evenemang, event, händelser, böcker, korsord, konst och annat har vi fått ta del av, här tar vi er med på en resa genom året och lyfter några av höjdpunkterna. Välkommen att åka med!

Invigning

Vi invigde vårt jubileumsår den 1 januari 2024 i Kristina kyrka

Under invigningen höll Landshövding Johan Sterte invigningstal och Sala Blåsorkester, ledd av Malin Trast, och Kristina kammarkör, ledd av Ulrika Jonsson, stod för musiken. De framförde då musik tillsammans för första gången. Konserten var fullsatt och den direktsändes även via Sala Allehanda. Konserten fanns sedan att titta på i efterhand, totalt har 1551 personer sett sändningen.

Inför invigningskonserten beställdes ett jubileumsstycke kallat *Jubilate* skrivet av Andrea Tarrodi, uruppförandet blev under invigningskonserten och vi fick också höra stycket under Födelsedagskalasetts kvällskonsert med Livgardets Dragonmusikkår och Kristina kammarkör.

Invigningen blev ett pampigt sätt att starta jubileumsåret och det uppskattades av besökarna samt av de som kunde ta del av sändningen på distans.

Nattljus & Vinterskimmer

1-7 januari

Vi ville sätta ljus på Sala direkt från jubileumsårets start och då flertalet önskade ljuskonst och ljusfestival inför året tog vi fasta på det. En namntävling utlystes under våren 2023 och namnet blev "Nattljus & Vinterskimmer". Den 1-7 januari kl. 16-21 bjöd vi in Salabor och besökare att ta del av ljuskonst i stadskärnan och vid Sala Silvergruva.

Totalt presenterade vi 17 verk där vissa var inhyrda, några skapade av oss i projektorganisationen och några av skolor och förskolor. Historierådet bidrog med en projektion på Kristina kyrka som handlade om geologins historia – *1.9 miljarder år på 7 minuter*. De adderade också en laserstråle kallad *Från Christina till Kristina*, den band samman gruvan och staden från Christinaschaktets lave till taket på Kristina kyrka. Det var det verk som fick flest reaktioner på sociala medier och sågs på långa vägar. Ett annat verk som fick mycket uppmärksamhet var *Näckrosorna* i Dammen, några lysande blommor som stack fram i en i övrigt istäckt damm. Utöver ljusverken gick det fackelvandringar ner i gruvan till 60-metersnivån, då inget elektriskt ljus var tätt utan besökarna fick istället gå ner med en brinnande fackla i handen. Vi bjöd även in till eldshow med Eldflugorna en av kvällarna och då bjöd Sala Sparbank på varm choklad.

Samarbeten

Vi från projektorganisationen Sala 400 år arrangerade detta med stöd från Sala Silvergruva och Sala-Heby Energi. Sala Sparbank gick in som partners till jubileet och de valde att stå för ett konstverk (Salas hjärtslag, värt ca 300 k). Elvira Matz projektledde festivalen och fick god hjälp av framför allt Niklas Ulfvebrand, Anders Bjurenvall, Emma Tysell och Jessica Nilsson.

Reflektioner Nattljus & Vinterskimmer

Vi har fått höra från många att Nattljus & Vinterskimmer var otroligt uppskattat och ett evenemang många har önskemål om som ett årligen återkommande evenemang. Det är trygghetsskapande och hälsofrämjande och väldigt inkluderande med ljusfestivaler. Under ljusfestivalen 2024 såg vi människor i alla åldrar, med och utan olika typer av synliga funktionsvariationer, som skrattade, levde upp, lärde sig ny fakta, blev berörda, mindes gamla tider och mötte både nya och gamla bekantskaper. Vi fick även en rapport från Funktionsrättsrådet om att personer med psykisk ohälsa tackade för evenemanget, det upplevdes som tillgängligt för alla.

Under festivalveckan var det runt 15-20 minusgrader. Det tillförde magi till konceptet men påverkade sannolikt besöksantalet, vi är ändå väldigt nöjda med 15-20 k besök. Minusgraderna ställde till det med näckrosorna och vi fick ta in välkommen hjälp för att sätta i en pump och se till att hålla verket hyfsat isfritt under veckan.

Att ha en ljusfestival 1-7 januari var bra ur ett besökarperspektiv men som arrangör var det klart bökligt. Delvis var det kostsamt och stressande att ha dyra inhyrda ljusverk ute över natten på nyårsafton, allt behövde installeras i mellandagarna och sedan bevakas nattetid. Inget blev vandaliserat (förutom ett klotter på en container) och det är vi tacksamma för. På dagen den första januari insåg vi att det dock var väldigt stökigt på stan efter nyårsnatten så vi fick improvisera och plocka bort flaskor, fyrverkeripjäser och annat skräp. Om Nattljus & Vinterskimmer ska arrangeras igen rekommenderar vi att köra några dagar in på året istället.

Volontärerna, som samordnades av Lions Sala, var guld värda! De spred energi och värdskap till våra besökare. Vi hade några som cirkulerade runt området hela öppettiden, de kunde svara på frågor och dela ut kartor med mera.

Övriga verk

Sala 400-årsfödelsedagstårta - ljussättning av Karlschaktets lave.

Gruvarbetarna kommer till liv - projicering historiska bilder i laven på Gustav III:s schakt.

Utropstecknet - belysning av Knechtschaktets lave.

Tunnelkonst – Invigning av permanent konst under Silvermyntsgatan

"Iter per florem" - genom blomman & "Iter per astra" - genom rymden.

Swung - lysande och låtande gungor i lekparken.

Disco - ljusklädd is! Vid grusplanen i Stadsparken.

Samhällets barn - Salas förskolebarn skapade ett konstverk med temat hållbar utveckling, vid paviljongen i Stadsparken.

Frozen desert – ljusblock med ljud i Aguéliparken.

Lysande Lindberg – vi satte ljus på Salakonstnären Lennart H. Lindbergs staket med hjälp av återbrukade lampor. Karla Snickeri snickrade.

Luminosity Game Tower - interaktivt spel på Täljstenens torn.

Salas hjärtslag - en färgsprakande 3D-projicering på Sala Sparbanks fasad.

Poesikuben – En magnetisk kub där alla kunde skapa poesi med stora magnetord.

Sala då & nu – projicering med bilder från Salas historia.

Framtidens Sala - Sala kommuns femteklassare tolkade temat framtidens Sala.

15-20 k besök

Sala Sparbank
skapar växtkraft

Poesikuben

Frozen Desert

Lysande lindberg

Swung

Luminosity Game Tower

Samhällets barn

Sala 400-årsfödelsedagstårta

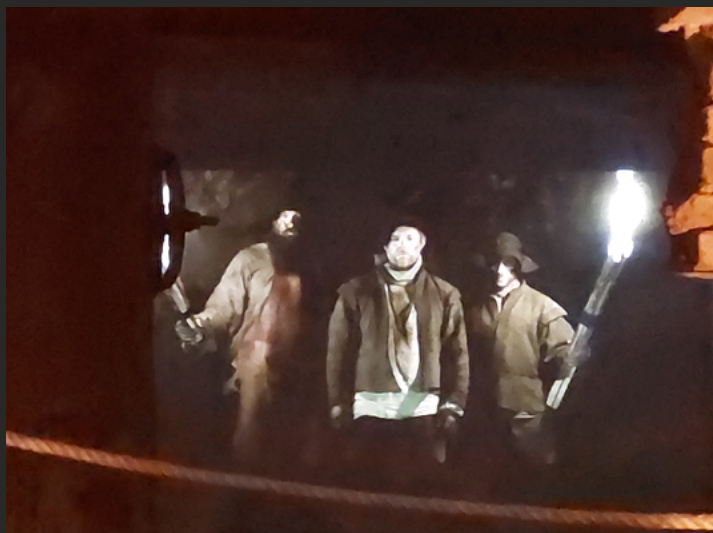
Från Christina till Kristina

Lysande leksaker att låna på torget

Salas hjärtslag

Gruvarbetarna kommer till liv

Frozen Desert

Dikt och eldlampor vid kandelabern

Fackelvandring i gruvan

Ett Polismuseum tar form

Att berätta om Salas historia har varit en självklarhet under jubileumsåret. Det har tagit olika form och berört olika ämnen, mycket har givetvis handlat om gruvan och silvret men det finns ju andra vackra och mindre vackra historiska händelser i Sala. En sådan är Salaligan. Vi undersökte tidigt möjligheten att ha en tillfällig utställning om Salaligan – Ordersällskapet den magiska cirkeln under april 2024. I juni 2023 besökte Glenn Andersson, Jessica Nilsson och Elvira Matz Polismuseet i Stockholm och där fick vi det glädjande beskedet att vi fick låna material från Polismuseet.

Glenn Andersson tog på sig uppdraget att kontakta pensionerade poliser med intresse för Sala och Polisen och bildade en grupp tillsammans med Anders Herslöf, Staffan Dahlfjord och Stig Sandin. Tillsammans kom de fram till att bygga utställningen i 1928-års polishus på Rådhusgatan 15A. Salaligan fördes dit när de avslöjades år 1936 så huset bär på en historia och cellerna dit ligamedlemmarna fördes finns fortfarande kvar. Polismuseigruppen kom gemensamt också fram till att göra en bredare utställning om polisens historia och lyfta flera betydande händelser från Salatrakten. Material fanns att tillgå och i samarbete med Polisen i Sala, Tommy Alriksson och David Birgerstad, fick de tillåtelse att inventera och undersöka allt material.

I januari 2024 påbörjades arbetet med att iordningställa allt underlag inför premiären i början av april. Gruppen hade nu utökats med fler personer (Mats G Beckman, Göran Ax, Susanne Prokop, Anders Lindberg och David Birgerstad). Även Kriminalvården och Rättsspsykiatrien bjöds in och hade tillfälliga utställningar i museet.

Den 5 april invigdes museet av den då nya Rikspolischefen Petra Lundh, det var även många poliser som deltog under invigningen. Intresset för Polismuseet och Salaliganutställningen visade sig vara över all förväntan och istället för en tillfällig öppettid på en månad planerades det för att utställningen skulle få stå kvar jubileumsåret ut. 14 volontärer ställde upp som värdar och guidade gäster runt i de olika rummen.

Parallellt med utställningen har vi bjudit in till olika föredrag om bland annat Salaligan och Militärligan. I oktober 2024 närmade sig besöksantalet 5000 sedan museet öppnades. Det är nu klarlagt att det blir ett fast polismuseum. En polismuseiförening har bildats som tar ansvar för museet. Detta är en av flera aktiviteter från 400-årsjubileet som består.

Reflektioner Polismuseet

Polismuseet är till väldigt stor del uppbyggt av ideella krafter, budget har enbart behövs till visst material och transporter. Över 5000 besökare, många från andra platser än Sala, besökte museet under 2024 och det tycker vi är roligt! Reaktionerna har varit positiva hos besökarna och värdarna på plats har varit väldigt kunniga och uppskattade.

Den del som handlar om Salaligan har inte enbart mötts av positiva reaktioner. Flera insändare i Sala Allehanda har handlat om detta och utställningen har väckt starka reaktioner. Det har ifrågasatts huruvida vi borde berätta om Salaligan eller inte. Vi har också fått reaktioner från bland annat anhöriga till offren som tackat för att vi berättat om händelserna. I utställningen lyfts både gärningsmän och offer. Det är makabra brott som de genomförde, men det är en del av vår historia och något som har inträffat på vår plats. Därför valde vi att berätta om det i kontexten för andra händelser kopplat till polishistoria och Sala.

Välkommen på kalas i hufvudstaden*

15 april 2024

Vår kalasdag den 15 april inleddes tidig morgon med att vi stängde av trafiken och rullade ut den 335,8 meter långa röda mattan som vävts till denna dag. Vi förberedde stadskärnan för att ta emot kungabesök, salabor och andra besökare. Häng med, nu återupplever vi dagen tillsammans.

Många hjälpte till för att få dagen att fungera med allt från mattrullning, fikaservering, trafikavstängningar till värdskap.

Landshövdingparet och Kungaparet anlände till stationen och vi fick vara med på invigning av vår nya gruvarbetarstaty, skapad av Bo-Åke Adamsson. Statyn är finansierad av Jöns och Alvida Åkermans fond och Sala Sparbank.

*Sala var huvudstad i Sverige 1710-1711 när pesten härjade i vårt land

Den röda mattan var nästa anhalt. Mängder av besökare, skolklasser och förskolebarn hade samlats kring den röda mattan, som löpte från biblioteket hela vägen ner till Stora Torget, den blev 335,8 meter och skapades av många engagerade i vävstugorna runtom i vår kommun samt av flera av Sala kommuns skolor.

Vid mattans start spelade Livgardets Dragonmusikkår ABBA-låtar och marcherade sedan mot torget samtidigt som Kungaparet med entourage anlände. Niklas Ulfvebrand berättade om mattan och mattskaparna fick varma tack och en liten hälsning.

Stämningen var otrolig, solen sken och många hade skapat eller ordnat med små Sverigeflaggor. Det var fullt längs med hela mattan.

Mattprojektet gav stor medial uppmärksamhet och har skänkt glädje till många. De som var med och vävde var: Klockargården Norrby, Jakobsbergsgården, Möklinta Skyttelliga, Vävstugan i Västerbykil. Sättrabrunns vävstuga. Ängshagenskolan, Västerfärnebo skola, Västerås Skallberget och privatpersoner. Tiden de lagt ner motsvarar en heltidstjänst i ett helt år, 2080 timmar.

Scenprogrammet

Vi möttes av ett fullt torg med många glada besökare. Värden för dagen var Salaambassadören Fouad Youcefi, han välkomnade publiken och kungaparet varmt och vänligt. Vi fick alla stämma in i Kungssången och Nationalsången, lyssna på tal av Landshövding Johan Sterte och av Hans Majestät Konungen. Livgardets Dragonmusikkår spelade även här och vi fick höra musik av dem samt av Salabördiga Sara Aldén och Josefina Paulson. Utöver detta tog vi del av ett historiskt skådespeleri med Gustav Ekman Mellbin i huvudrollen som Gustav II Adolf.

Scenprogrammet livesändes via Sala Allehanda och sågs av 1631 enheter i Sverige och utomlands.

Under hela dagen smyckades scenen och de olika platserna vi besökte av vackra blommor och Sala 400 år-pynt.

På födelsedagen ville vi särskilt visa vårt hållbarhetsarbete genom att låta Kungaparet med sällskap sitta på stolar från loppis som vi lät Karla Snickeri måla om. Stolarna stod på trasmattor för att ge en lite extra hemtrevlig känsla. Vi visade det även genom att skapa pynt av återvunna bildäck och genom att skapa pynt i bland annat tyg och kartong istället för plast.

Innehållet

Kungssången - allsång tillsammans med Livgardets Dragonmusikkår & Sara Aldén

Ja må vi leva - allsång tillsammans med Livgardets Dragonmusikkår & Sara Aldén

Välkomsttal - Landshövding Johan Sterte

Tal - Hans Majestät Konungen

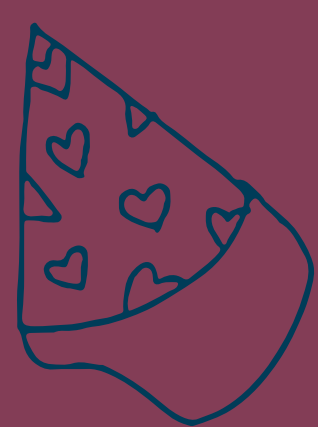
Vårpsalm - Sara Aldén och Josefina Paulson

Historisk teater - Sala får Stadsprivilegier - Gustav Ekman Mellbin, Niklas Ulfvebrand och statister.

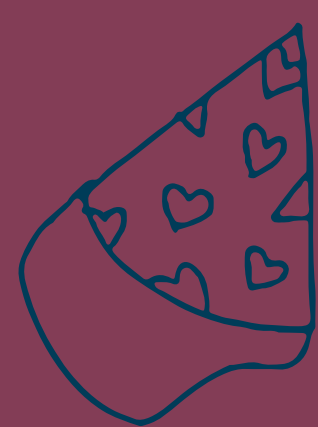
Stipendieutdelning Företagssprånget * - Stipendiat Alexander Skog

Nationalsången - allsång tillsammans med Livgardets Dragonmusikkår, Sara Aldén och Josefina Paulson

* Företagssprånget instiftades under jubileumsåret och är ett samarbete mellan Företagarna Sala, Sala Sparbank och Salas gymnasieskolor. Stipendiet ska främja ungt entreprenörskap och lyfta särskilt goda entreprenöriella initiativ.

Nu dukar vi upp för kalas

På födelsedagskalaset bjöd vi, efter scenprogrammet, in till fika för alla. På Stora Torget bjöd vi på Drottninggruvor (syltkakor med drottningssylt), gelato från Fiket i Färnebo och kaffe/the/Festis. Det kom många besökare som fikade i det härliga vårvädret. Kakorna togs fram i partnerskap med de lokala bagerierna och gelaton i ett partnerskap med Fiket i Färnebo. Vi kunde erbjuda något för alla då gelaton också fanns som veganskt alternativ och fri från allergener.

Att servera kaffe till så många människor insåg vi skulle bli en klurig uppgift att lösa så vi kom på idén att ringa till Vasaloppet för att fråga om råd. De erbjöd då sin hjälp istället så dagen före födelsedagen kom de ner med sin kaffevagn och värmda sedan upp vatten med hjälp av eld. De ställde upp ideellt med sin tid och vi bjöd i utbyte på ett värdskap och en upplevelse utöver det vanliga. Tack snälla för hjälpen Åke och Anders ♥

Utöver fika på torget fanns ICA Åkrahallen på plats i ett tält. De sålde lättare lunch, så som smörgåstårter och sallad.

Klockan ett kunde besökarna på stan också bevittna en hälsning från Försvarsmakten då två JAS 39 Gripenplan flög över Sala med anledning av vårt firande.

Som en del i hållbarhetsarbetet tog vi fram så kallade festivalrör. De gjorde det möjligt för oss att inte sälja eller servera buteljerat vatten under våra evenemang. Vi KRAN-märkte våra evenemang och bjöd på vårt fina kranvatten till besökarna.

Vi ville se till att de som inte hade möjlighet att besöka torget också hade chansen att fika. Därför serverades festmåltid på skolorna och våra äldreboenden, hemtjänstbrukarna fick muffins och ett vykort och alla bygdegårdsföreningar fick en slant för att kunna baka eller köpa in fika och bjuda på det via föreningarna.

Under födelsedagskalaset fick många hjälpa till och det var en härlig blandning från olika kontor inom kommunen som ställde upp, även politiker. Det var en viktig del i att bjuda på värdskapet och bjuda in alla att samska den här dagen tillsammans. Vi hade också värdar från Lions Salas volontärgång som var väldigt uppskattade.

På Stora Torget gick 5000 gelato och 3500 kakor åt. Resterande kakor körde vi runt till bland annat Sala-Heby Energi, gata/park-kontoret och ungdomslokalen dagen efter kalaset. Allt äts upp med glädje och vi fick många glada tack båda då och under kalaset.

En kunglig födelsedagslunch

Efter scenprogrammet fick Kunga- och Landshövdingparet åka till Måns Ols Utvårdshus. Vid anländandet väntade en limousine på plats, närmare bestämt Gustav VI Adolfs. Den åkte Hans Majestät Konungen i som barn och det blev ett kärt återseende när Janne Lindberg, den nuvarande ägaren, berättade om den. Niklas Ulfvebrand promenerade och berättade om Långforsen och Gruvans vattensystem innan det var dags att inta dagens lunch. Under tiden anlände de sista gästerna in i Måns Ols Utvårdshus. Gästerna representerade alla olika inslag från födelsedagskalaset, allt från scenprogrammet på dagen till kvällens program på Väsby Kungsgård. Lunchen var ett uppskattat inslag med lokal mat på tallriken. Menyn såldes sedan vid Måns Ols så fler hade möjlighet att smaka på maten som Kungsparet bjöds på.

Ost & chark

Rökt hjortcrème med pepparrot. Hjort från Ängsö, Västerås. Rårörda lingon, fröknäcke. Lufttorkad karré Nibble gård, Västerås. Ostarna Blå & Linnéa från Vallgarns Gårdsmejeri. Äppelmarmelad med rosmarin på Salaäpplen. Kusken lätt ale, Hantverksbryggeriet.

Gösfilé

Gös från Mälaren, Borgåsundsfiskarn Änga Gårds kryddblandning. Fiskelycka, smörsås med citrus, ingefära & chili. Morot, beta och potatisstomp. Vitt vin. Angiò Fiano 2017.

Gelato

Rabarbergelato från Fiket i Färnebo. Färskostmousse med kardemumma o mandelcrunch. Kaffe från Björklunds kafferosteri, Västerås.

Gästlistan

Övriga gäster

Maria Vestergaard - Salaambassadör & VD Prolist
Fouad Youcefi - Salaambassadör & utrikeskorrespondent
Christer Ekman - representant Måns Ols Sällskapet
Gustav Ekman Mellbin - skådespelare
Jennie Hesselöw - VD Sala Silvergruva
Erika Nyhlén - representant Väsby Kungsgård
Herman Hallonsten - Kyrkoherde
Sara Aldén - sångerska
Sandra Colliander-Nelson - Landshövdingens koordinatör
Johnny Ekman - ordförande Avlidna Salakonstnärers sällskap
Josefina Paulson - musiker
Per Skargren - VD Sala Sparbank

Från Hovet

Hovmarskalk Andreas Ershammar
Adjutant - Överstelöjtnant Jan Vall
Hovdam - Christina von Schwerin
Informationschef - Margareta Torgren

Traditionsenlig signatur vid Sala Silvergruva

Efter lunchen begav vi oss till Sala Silvergruva. Först fick hela sällskapet inviga den nya upplevelsen - möjligheten att stå på locket till Drottning Christinas schakt och titta ner genom ett galler hela vägen till vattnet på 155-metersnivån. För de våghalsiga så erbjöds möjligheten att kliva ut på gallret.

Drottning Silvia fick sedan en guidad visning av utställningen om mineraler och gruvbrytning och Kungen följde med några personer ner i Gruvan till 28-metersnivån. På 300-årsjubileet skrev Gustav V sin namnteckning på väggen där och nu fick vi återuppleva samma sak med vår nuvarande Kung. Namnteckningen ristats in på samma vägg som Gustav V och en ny tradition är startad! Det återstår att se vem som får äran att skriva sin namnteckning på 500-årsjubileet, kanske blir det Drottning Estelle?

Vid besöket vid Gruvan fick Kungaparet också en gåva från Sala Silvergruva, en jubileumsmedalj. 400 stycken har tagits fram, de är numrerade och Kungaparet fick givetvis nummer ett.

För att avrunda dagen för Kungaparet fick de en picknickkorg med lokala varor att smaska på under hemresan. Då vi sedan innan visste att de skulle iväg direkt på kvällen också ville vi förlänga deras intryck av Sala genom den här korgen. Inte bara Kungaparet fick en korg utan även Landshövdingparet och bilarna med personal från Hovet och Säkerhetspolisen. Det var vårt sätt att göra ett bra sista intryck av Sala.

I picknickkorgen fanns bland annat jubileumsmuggar, bars från PowerUp UF, kaffe från Törnlands kafferosteri, kakor från Schelins Bageri och äppelmust från ett lokaltmusteri utanför Västerfärnebo.

Reflektioner Kungabesöket

Vi fick mycket positiv feedback från Hovmarskalken med kollegor, de uttryckte att det sällan är såhär bra vid såväl planering som genomförande av ett besök. Vi är stolta över hur allt flöt på och att vi på många sätt fick visa upp vårt Sala och skicka med en bit av vår hemtrevliga plats.

Även Kungaparet tyckte det var ett fint besök, Drottning Silvia uttryckte att det var annorlunda och vi ser det som något väldigt bra. Vi gjorde ett avtryck!

Vi tror att en framgångsfaktor i det här är att vi inte tittade så noga på hur andra har gjort utan valde istället att skapa den dag vi trodde skulle bli bra. Vi vågade ta ut svängarna med stolar från loppis, trasmattor och picknickkorgar för vi ville att det skulle kännas genuint och som oss. Inte som ett kungabesök i mängden.

Födelsedagskvällen

På eftermiddagen samlades vi vid Torget igen. Solen sken fortfarande och det fanns många glada firare ute som åt kakor och drack kaffe. Under kvällen avtäckte vi konst på två platser. Delvis var det vinnaren i Vårsalong Drottning Kristina som presenterades med sitt porträtt - Bengt Forsbergs porträtt röstades fram av besökare och juryn och det hänger nu i Rådhuset utanför Gustav Adolfssalen. Under kvällen inviges också mosaikväggen vid hörnet Drottninggatan / Agueligatan. Mosaiken är skapad av elever från Vallaskolans högstadium under ledning av Biljana Freja Andersson och Maaïke Ulfvebrand. Det blev trumpetfanfar och uppskattande applåder för detta konstverk, som även det lever kvar.

På kvällen hade även Kulturskoleelever från dansinriktningen samlats på torget och de överraskade alla med en flashmob till låten "Celebration": Många blev överraskade och tyckte det var ett roligt och lekfullt inslag under födelsedagsfirandet.

Svea Livgardes Musketerarkår tog sedan uppmärksamheten på torget. De marscherade runt och samlade ihop publiken och marscherade sedan bort till Väsby Kungsgård genom stadsparken. Runt 200 personer valde att följa efter tåget bort till Kungsgården. Vi tyckte att en födelsedag också ska innehålla överraskningar, så när vi gick genom Lindallén hade vi synkat med gata/park som såg till att fontänen sattes på när publiken passerade. Det ledde till många hurra-rop och glada reaktioner.

Väl framme vid Väsby Kungsgård höll kommunstyrelsens ordförande Amanda Lindblad högtidstal, vi bjöds in till att ta del av Väsby Kungsgårds nya utställning som hade premiär samma dag och Musketerarkåren visade upp sin show med salutskjutning. Det blev ett pampigt och högtidligt inslag vid en vacker plats och många valde sedan att även besöka utställningen.

Vid kl.19 påbörjades kvällskonserterna i Kristina kyrka med Livgardets Dragonmusikkår, Josefine Paulson och Kristina kammarkör. Det var en uppskattad konsert med bland annat jubileumsstycket Jubilate. Under hela dagen och kvällen följde Fouad Youcefi med som dagens röda tråd, det gjorde han med bravur.

Bakom kulisserna

Att genomföra ett sådant här evenemang ställer höga krav på samordning, god vilja, lösningsorienterade människor och en gemensam målbild. Här kraftansamlade vi och fick otroligt värdefull hjälp från både höger och vänster. Elvira Matz projektledde dagen och fokuserade på scenprogrammet och kungabesöket, Jessica Nilsson fokuserade framför allt på allt fika och logistiken kring den röda mattan, Maria Bergström såg till att alla som var på och bakom scenen hade koll på läget tillsammans med Anders Bjurenwall, Åsa Stanaway var mediaansvarig och bjöd på värdskap i världsklass, Ulrika Larsson ansvarade för rullstolsdiktet och hjälpte oss andra med uppkomna problem, Cissi Lööv likaså, Leo och Linus från LFL Marketing och William Sundlin förevigade dagen genom foto och film, Roger Lander ansvarade för säkerheten och krokade arm med Polisen och Säkerhetspolisen, Rosa gav Drottning Silvia en blomsterbukett vid ankomsten, Irmelin Gunnarsson och Kerstin Komstadius tillsammans med många andra vävare vävde mattan inför kalaset och fanns även på plats för att representera mattvävargänget. Vi hade även ett stort antal volontärer från Lions Club Sala som spred glädje och värdskap till våra besökare, de delade ut flaggor och kunde svara på frågor. En hel drös kommunanställda ställde också upp på att dela ut kakor, rulla ut röda mattan, ställa upp staket, plocka skräp och bjuda på ett leende eller två. Flera av kommunkontoren fick denna dag möjlighet att hjälpa till på arbetstid, det är vi tacksamma för. Ni förstår, listan kan göras lång.

Det var fantastiskt roligt att skapa det här tillsammans. Vi krokade arm med många och det var nödvändigt för att få detta att fungera. Hela dagen gick som smort, förutom ett elproblem som ställde till det med glassen och som gjorde att vi tidigare lade utdelningen av gelato. Bättre ljud på torget och vid statyinvigningen hade varit önskvärt. I övrigt flöt det på otroligt bra med gott samarbete mellan kontoren, snabba beslut och en bra detaljplanering med god förtänksamhet.

Irmelin Gunnarsson, Kerstin Komstadius, Elvira Matz, Daniel Holmvin, Jessica Nilsson, Emil Andersson Bleckert & Glenn Andersson.

Åsa Stanaway

Maria Bergström

Maud Noaksson-Blom

Ulrika Larsson

Stolarna, målade av Karla Snickeri

Rosa, blomutdelare.

Johan Melin

Linus Hagelbäck

Elvira Matz & två trumpetare

Idrottsevenemang

Under året bjöds det in till en rad olika idrotts-/föreningsaktiviteter. Dels hade vi våra SM - i Rubiks kub, Triathlon medeldistans, skytte och bilstereo. Men det fanns också en rad olika aktiviteter där vem som helst kunde delta och som uppmuntrade rörelse på ett eller annat sätt. Det gick att vara med på ultralopp löpning och springa jättelångt, paddla kajak, simma 400 meter i Silversimmet, inviga och cykla den nya leden från Brunn till Gruva. Eller så gick det att delta i Salaklassikern som gjorde come-back under jubileet. Här fick alla som ville vara med åka skidor, springa, cykla och simma! Skidorna blev tyvärr inställda på grund av snöbrist och istället fick deltagarna promenera eller springa. De andra momenten gick bättre att arrangera och IFK Sala stod för ett bra arrangörskap. Från jubileumsorganisationen valde Jessica och Elvira att delta och gjorde det med glädje.

Jessica Nilsson och Elvira Matz

Åke Lantz, IFK Sala

Medalj för Salaklassikern

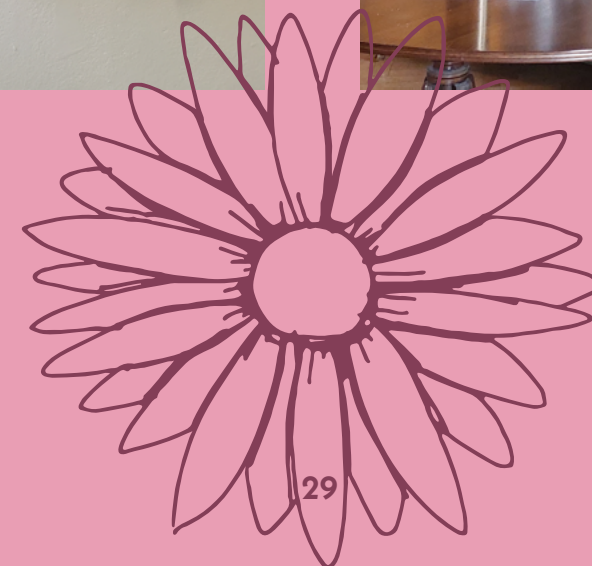

Deltagare i Salaklassikern

28

Vårsalong Drottning Kristina

Avlidna Salakonstnärers sällskap anordnade en utställning kallad Vårsalong Drottning Kristina. Under mars 2024 samlades över 160 porträtt in av många olika konstnärer och skapare. Det var Kristinor skapade i en mängd olika material och i en mängd olika tappningar. Som här nedan i fågelskrud, en annan som är AI-genererad och till höger nedan är vinnaren. Bertil Forsbergs porträtt tog hem vinsten, en prissumma och äran att få hänga på Rådhuset utanför Gustav Adolf-salen. Vinnaren utsågs via röstning och via en jury.

29

Jubileumsskogen

Som en del av jubileet bestämde sig parkkontoret för att göra om en skog, som var angripen av barkborre, till ett jubileumsminne - en jubileumsskog. Skogen avverkades under 2023 och under våren 2024 bjöds en skolklass från Vallaskolan in för att sätta ner de första plantorna av ek, lärk och körsbär, samma kväll fick också allmänheten chansen att plantera träd. Skogen ligger längs med Gruvdammsrundan en bit in från Dalhemsleden mot Sommarhagen. 6000 träd planterades och det dröjer ju givetvis före vi får se en skog på platsen. Ett fint minne och en present till 500-årsjubileet.

Skogsvaktaren Patrik berättade om skogen och om hur det går till när plantorna ska ner i jorden, Hillevi och Ingrid fick äran att sätta den första plantan och vara med i radio och berätta om upplevelsen. Vi var många som samlades denna soliga majdag och förevigade Salas 400-årsjubileum. Vi skrev historia och framtid samtidigt - det var mäktigt!

Sala loves, en kulturfestival 28 juni-6 juli, blev en vecka med många olika inslag. Den inleddes med en fredsmanifestation som anordnades av Kultur- Integrations- och Religionsrådet. Vi bjöds på dans, sång och musik från många olika kulturer, som finns representerade i Sala, och tal om krig och fred på flera olika språk. Det blev en uppskattad start på den här veckan och ett välbesökt torg. Under alla dagar hade vi olika aktiviteter, exempelvis bjöd Folklab in till roliga prova-på-aktiviteter och vi hade spel och utmaningar där familjer och vänner kunde utmana varandra.

På kvällen stod dansband på schemat och vi samarbetade här med Sala Folkets Park. Här var inte vädergudarna på vår sida, det regnade så mycket att banden inte vågade genomföra konserten på den utomhusscenen vi hade ställt upp. Dans blev det ändå men med en mindre publik och under en regnig himmel.

Under lördagen den 29 juni blev det jazz i fokus. Sala Jazzklubb arrangerade, som en del av Kulturrådet, och det var Jesses New Orleans band som var först ut, därefter fick vi höra Sala Storband med Martin Carlbinder och Samuel Ljungblad. En välbesökt kväll med otroligt fin stämning och många glada reaktioner.

Måndag, tisdag och onsdag bokade Popkult scenen och vi bjöds på bland annat The RajRaj's, DJ Realizze, The young band och Bengt Kyllinge med band.

På torsdagen hade vi barntema med allt från ponnyridning och ansiktsmålning till allsång, mingeltrollkarl och cirkusföreläsning. Dagen planerades och genomfördes i samverkan med Sala Stadssamverkan.

Parallellt med programmet på Stora Torget fanns det en rad andra saker som hände. I Gallerian kunde alla barn göra ett Lasse Maja-mysterium, Cameleonerna spelade familjeföreläsningen Loranga, Masarin och Dartanjang, det bjöds in till att köra crossfit i stadsparken, poesiskrivande på poesikuben vid Resecentrum, Polismuseet hade öppet och det gick en dramatiserad Aguélivandring. Det fanns möjlighet att gå en ovan-jord-visning vid Sala Silvergruva och göra mysteriet Den blå dörren på Stadsbiblioteket. Väsby Kungsgård hade extraöppet och visade sin jubileumsutställning och på fler av restaurangerna bjöds det in till bland annat räkfrossa och ölprovning. Ett roligt och uppskattat inslag var Play me! Kulturrådet ställde ut tre stycken pianon. Ett på Stora Torget, ett i Stadsparken och ett i Ransta. Pianona var vackert målade av elever på Kulturskolan och stod ute för vem som helst att spela på.

Reflektioner Sala loves

Till en början skulle Sala loves vara något annat än vad det blev. Vi hade långt gångna planer med de lokala krögarna men på grund av många olika omständigheter valde vi och krögarna att göra på ett annat sätt. Det medförde att vi istället tog in food-trucks med olika maträtter varje dag och vi hade inte ett utskänkingsområde. De lokala krögarna anordnade aktiviteter, så som ölprovning, på sina respektive restauranger istället och så lyfte vi in det i helhetsprogrammet. Vi tror att det skulle ha kommit fler besökare om vi hade haft alkoholutskänkning, samtidigt skapade avsaknaden av densamma en väldigt trygg stämning där barn kunde springa fritt och där vi hade en lugn känsla i publiken. Det sparade också mycket pengar då vi inte behövde ha staket eller ordningsvakter.

Sala loves blev en mötesplats och skapade en härlig stämning i stan under den här veckan. Det blev liv och rörelse på torget och på andra platser och vi nyttjade platsen på ett annat sätt än vad vi brukar. Det blev inget publikrekord och tusentals tillresta men det blev en fin stund och vi har fått många positiva tillrop för det.

Putte i Parken

Många efterfrågade en musikfestival när vi frågade om vad Salaborna förväntade sig av jubileet och vi såg tidigt att vi skulle behöva ta in extern hjälp för detta. Under 2023 gjorde vi en offentlig upphandling där Ekman Event kammade hem äran att göra en festival i Sala. Efter möten och diskussioner valde vi att lägga festivalen på Lärkan och det fick bli avslutningen på Sala loves-veckan. Den 5-6 juli kunde vi välkomna publik till att se programmet, med en tjuvstart med tivoli torsdagen den 4 juli.

FREDAG
5 JULI 2024 11:00-01:00

STAGE OF JOY

18:00 ♦ ANIS DON DEMINA

20:00 ♦ MEDINA

22:00 ♦ ISAAC AND THE SOUL COMPANY

00:00 ♦ SOFIE SVENSSON & DOM DÄR

AKTIVITETER

MARKNAD 11:00 - 01:00

AXELS TIVOLI 11:00 - 01:00

SERVERINGSTÄLTET 11:00 - 01:00

BLÅS GRÖNT ALLA DAGAR 20:30 - 01:00

LÖRDAG
6 JULI 2024 11:00-01:00

STAGE OF JOY

LIA LARSSON ♦ 18:00

PETRA MARKLUND ♦ 20:00

DOM FÖRSTA ♦ 22:00

ADAAM ♦ 00:00

AKTIVITETER

MARKNAD 11:00 - 01:00

AXELS TIVOLI 11:00 - 01:00

SERVERINGSTÄLTET 11:00 - 01:00

BLÅS GRÖNT ALLA DAGAR 20:30 - 01:00

TRÄFFA BAMSE VID STAGE OF JOY 13:00

På fredagen invigdes festivalen av Elvira Matz och Amanda Lindblad och Sala-Heby Energi och Salabostäder delade ut sitt nyinstitfaste stipendium, Silverslanten, till de lyckliga stipendiaterna. Stipendiet syftar till att motivera och entusiasmera tredjeårsstudenter att fullfölja sina gymnasieutbildningar inom programmen ekonomi, natur, teknik, el- och energi samt bygg- och anläggning. Stipendiet är även till för att trygga framtiden med lokal yrkeskompetens.

På fredagen spelade Anis don Demina, Medina, Isaac and the Soul Company och Sofie Svensson och Dom där. På lördagen spelade Lia Larsson, Petra Marklund, Dom första och Adaam. Båda dagarna var det också marknad och Axels tivoli. Blås Grönt var ett projekt där Putte i Parken samarbetade med socialförvaltningen och fältassistenter och uppmuntrade ungdomar till att hålla sig nyktra genom alkoholtäckningar och fina priser till de som höll sig borta från alkoholen.

Reflektioner Putte i Parken

Putte i Parken drog publik i alla åldrar och var ett populärt inslag under jubileumsåret. De bedömer att de hade cirka 40 000 besökare, varav ungefär 10 000 tillresta. Under festivaldagarna regnade det mycket, trots det var det många som tog på sig stövlar och tog sig ut och stannade ute in på småtimmarna. Det var inga större incidenter i samband med festivalen. Vädret gjorde dock att försäljningen på området gick dåligt och festivalen gick back. Det påverkar inte kommunens del i ekonomin men är såklart tråkigt för Ekman Event som arrangerade festivalen.

Historisk marknad

Historiska event anordnade 19-21 juli historisk marknad i stadsparken. Det blev tre fartfyllda dagar med tornerspel med Arbogariddarna, vikingatida stridskonst, vikingaskepp i dammen, marknadsstånd, mat och mycket mer. Arrangören spärrade av stadsparken runt Paviljongen, grusplanen och minigolfbanorna. Evenemanget besöktes av cirka 5000 personer och många var tillresta. Det var ett inträde för att komma in på området och väl inne ingick all underhållning. Det fanns möjlighet att köpa mat och dryck och diverse olika saker i marknadsstånden.

Reflektioner Historisk marknad

Det var varma dagar när historisk marknad genomfördes i Sala. Stämningen var god och många besökare uttryckte sin glädje över evenemanget. Vi fick dock inte bara glada tillrop utan också en del kritik för att ha ett avgiftsbelagt evenemang och för att spärra av delar av stadsparken. Kritiken bemöttes. Det är vanligt att evenemang tar plats i exempelvis stadsparken eller annan allmän platsmark. Vad gäller kostnaden för inträde så var väldigt mycket av jubileumsaktiviteterna gratis. Just det här evenemanget arrangerades av en extern arrangör, en ideell förening som heter Historiska event. Inträdet gick till kostnader för arvoden, logistik, staket, tillstånd med mera och var direkt nödvändiga för att de skulle kunna genomföra evenemanget.

Historiska event fick inget ekonomiskt stöd från Sala kommun, däremot hjälpte vi till att underlätta för arrangören på olika sätt genom värdskap och genom viss hjälp med marknadsföring. Vi provade också att ha häst- och vagn mellan stationen och marknaden som tyvärr få gäster nyttjade.

Jubileumshöst

Den 7 september var en fullspäckad dag i Sala med Pridetåg, höstfest på torget med loppis på gatorna och på kvällen var det Händels fyrverkerimusik med laser istället för fyrverkerier. Sala blåsorkester stod för musiken tillsammans med andra inbjudna orkestrar. Det var en välbesökt, mild septemberkväll med effektfull musik och ljus. Sara Kihlman Wibe var kvällens konferencier.

På höstlovet satsade vi tillsammans med Västmanlands länstrafik på en Halloweenbuss. Det blev en kampanj som gick ut framför allt i Västerås och som lockade Salabor och andra besökare att åka buss, avgiftsfritt, till Sala Silvergruva under lovet. Bussen var fullsatt under hela veckan och på Halloweendagen den 31 oktober kunde man hamna bredvid lite extra läskiga resenärer. Under veckan pyntade vi också en busskur och uppmanade till läsning.

Under Nattljus & Vinterskimmer invigde vi årets första konstprojekt. Det var två tunnlar under Silvermyntsgatan som fick sig en rejäl uppfräschning och en ny känsla. Konstnären Klara Wirsén Suchowiak fick uppdraget efter en direktupphandling och många spännande förslag. Klara genomförde workshops under Sommararenan och tog in förslag på hur tunnlar, eller portalerna som hon kallade dem, skulle utformas och se ut.

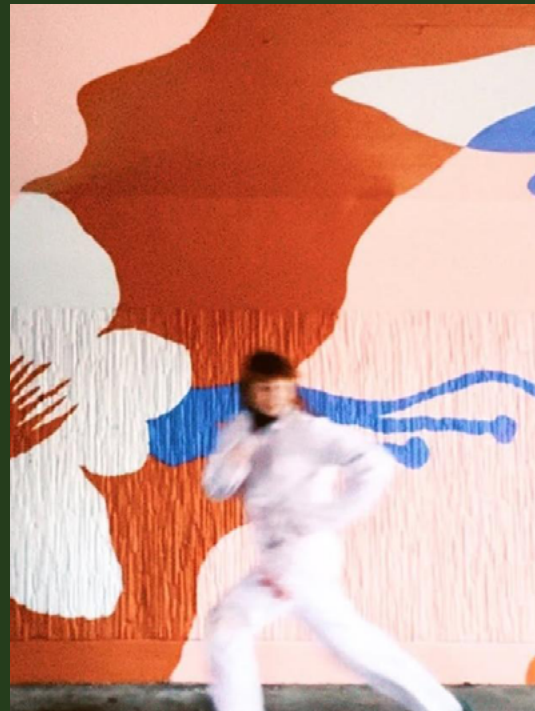
Under sensommaren och hösten 2023 målades tunnlar och det blev två olika stilar. Den ena fick namnet Iter per Florem - genom blomman - och den andra Iter per Astra - genom rymden.

Klara Wirsén Suchowiak

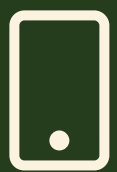
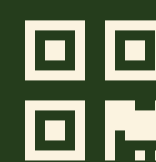
Petra Jablonski och Kristin Hedman

Under 2024 fick Yuvia Maini uppdraget att tillsammans med musikproducenten Håkan Lidbo skapa konst till Möklinta, Ransta och Västerfärnebo. De genomförde historieinsamlingstillfällen i de tre orterna och skapade verken utifrån det. Det blev en mängd olika historier som fick ta form i färg, rörelse och ljud. Verken invigdes i september och vi fick då chansen att testa AR-funktionen för första gången. När QR-koden scannas och mobilen hålls upp mot verket rör det sig - den röda mattan vävs, kon bajsar på kobingot, glassen äts och mycket mer.

Yuvia Maini och Håkan Lidbo

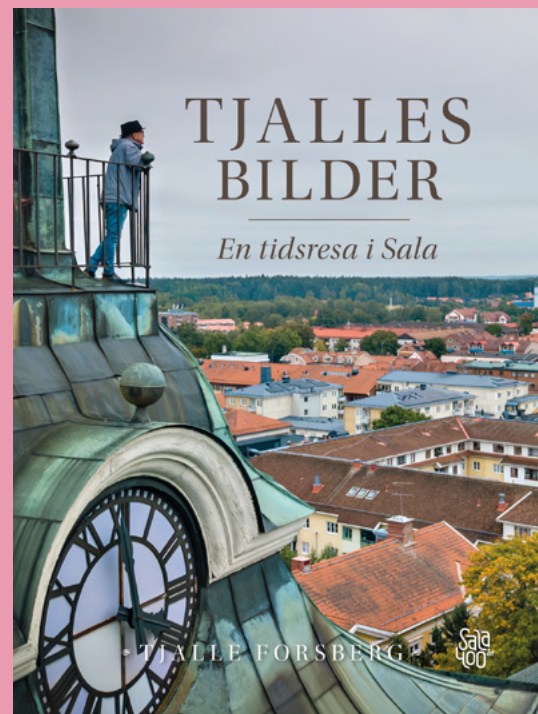

Konstprojekten är en del av Sala kommuns konstprogram och ingick inte i jubileumsbudgeten. I gruppen satt Kristin Hedman, Anna Ryf, Petra Jablonski, Margareta Furenmo och Elvira Matz. Vi fick också mycket hjälp av Sala-Heby Energi och gata/park-kontoret.

Konst

Tre jubileumsböcker

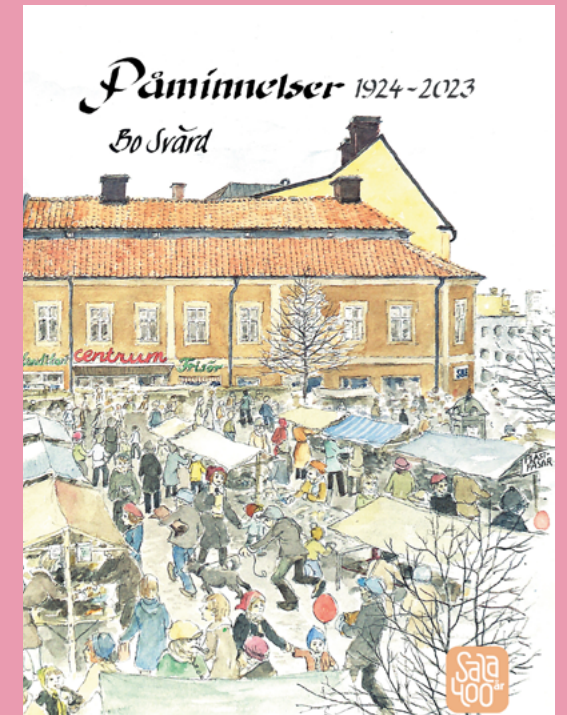
Två år innan själva jubileet startade, fördes en diskussion om att ge ut en jubileumsbok som beskrev utvecklingen i Sala under åren 1925–2023. En sådan skrift gavs ut i samband med 300-årsjubileet 1924 och en mindre skrift vid 350-årsjubileet 1974. Efter diskussion med ett antal författare i kommunen stod det klart att ingen var beredd att åta sig ett sådant uppdrag. Glenn Andersson och Christer Ekman fick då i uppdrag att hitta en lösning. Efter olika sonderingar kom man fram till att ge ut tre böcker som skulle beskriva den historiska utvecklingen i Sala under nämnda tidsperiod. Bo Svärd gav ut en bok med historiska teckningar och årtal som beskriver utvecklingen i Sala under 1925–2024. Tjalle Forsberg gav ut en bok med historiska fotografier som beskriver hur Sala har utvecklats under 100 år. Per-Olov Rapp och Glenn Andersson gav ut en bok som beskriver den politiska utvecklingen och kommunala organisationen i Sala under perioden 1925–2024.

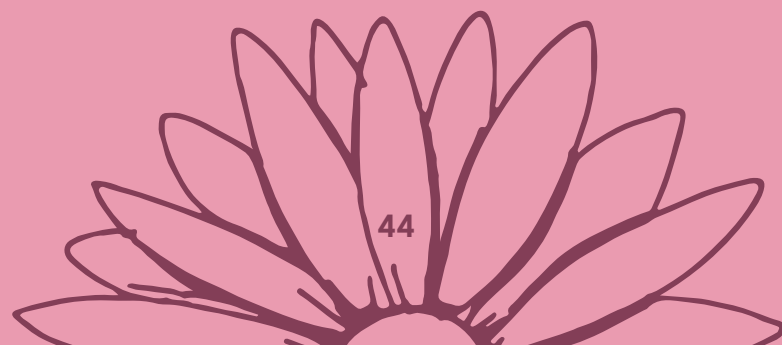
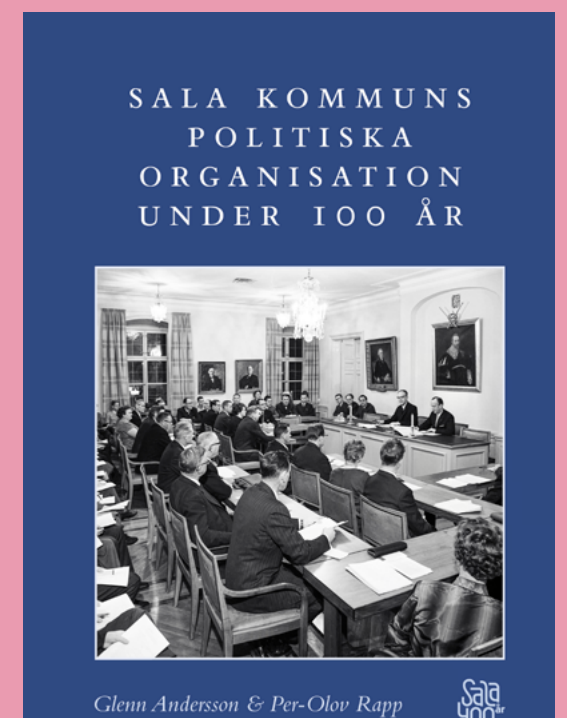
Först ut var boken **Tjalles bilder**, skriven av Tjalle Forsberg

Därefter boken **Påminnelser 1924-2023** av Bo Svärd

Och sist kom Glenn Anderssons och Per-Olov Rapps bok **Sala kommuns politiska organisation under 100 år**

Legenden om silverringen

Columbusteatern är en daglig verksamhet i Sala kommun, i Sättra Brunn. De skapar tillsammans och inför 2024 bestämde de sig för att skriva och skapa en egen film - Legenden om Silverringen. Tillsammans skrev de manus, gjorde kostym, scenografi, filmade, klippte, la till ljud, redigerade och så vidare. Allt som hör till att göra en film gjorde de tillsammans, inklusive att spela alla roller.

Berättelsen utspelar sig i Sala genom tiderna, då man får följa en ring i silver. Det är en berättelse om kärlek, om mod och om silvrets kraft. Projektet var otroligt hjärtevärmade och vi följde det med spänning.

Filmen hade biopremiär i december på Centrumbiografen och visades också på Folkets Hus. Projektet har varit uppskattat från många håll och kanter, inte minst av alla på Columbusteatern. Bra jobbat! Vi ser gärna fler filmer av er!

Från ljus till mörker

Vid Sala Silvergruva finns det sedan hösten 2024 en ny upplevelse! Det är en interaktiv virtuell upplevelse skapad av Daniel Jigenstedt. Nedan ser vi bilder från invigningen då Carola Gunnarsson höll tal och då vi fick chansen att prova upplevelsen för första gången. Det känns som att man åker ner i tunneln ner i Christinaschaktet, tillsammans med andra gruvarbetare, och vi får stöta på både hopp och tragedi i den fängande berättelsen.

Projektet är till stor del finansierat av Leader Nedre Dalälven, Sala kommun har också gått in som medfinansierare tillsammans med några andra. Upplevelsen är ovan jord och har fri entré.

Nu sätter vi kronan på verket

Luciamorgon från Sala

I april 2023 spelade vi in en pitchfilm nere i Sala Silvergruva. Filmen, tillsammans med tips om olika sångare och musiker från Salatrakten, skickades sedan till Warner Bros som är produktionsbolaget bakom SVTs Luciamorgon. Vi fick återkoppling om att de var intresserade och i januari 2024 välkomnade vi producenten Eva och regissören Daniel till Sala. Vi visade upp olika potentiella inspelningsplatser - Sala Silvergruva, Sättra Brunn, Väsby Kungsgård, Måns Ols, Sockenkyrkan, Kristina kyrka och Stadsparken för att nämna några. Eva och Daniel fick sig en tydlig bild av vad Sala kan erbjuda och i april kom beskedet om att de planerade för inspelning hos oss här i Sala. Vi blev så glada!

Under våren och sommaren skickade vi fler filmer och ljudinspelningar med musiker, körer och sångare från Sala. Vi fick komma med förslag på dikter och sånger och vi gjorde vårt bästa för att visa upp det folkliga Sala och Salas fascinerande historia. Kören valdes ut och de fick börja repa i smyg. Detaljerna landade mer och mer och den 19-21 november spelades programmet in vid gruvan, nere i gruvan och vid Sättra Brunn. I programmet deltog Sala ungdomskör, sångare från Sjöviks folkshögskola, Kristina barn- och juniorkör samt kvinteten Hades Drängar (Casper Tham, Jonas Ekström, Erik Hultby, Erik Jogensjö och Niklas Ulfvebrand), musikerna Josefina Paulson och Carina Normansson och solisterna Niklas Ulfvebrand och Elvira Matz.

SVT och Warner Bros samlade in filmklipp på de som ville vara Lucia och efter noga avvägande valde de Lova Fredling till Lucia. Hon bar en luciakrona i silver som Sala kommun och Sala sparbank finansierade. Kronan är skapad av silversmeden Charlotte Modig.

Utöver de som medverkade med sång och musik hade vi också många statister på plats. Under inspelningen av barnkören ställde många föräldrar och anhöriga upp, även två personer från Columbusteatern. När vi spelade in luciataget i Sättra Brunnns kyrka hade vi ett 30-tal tappra Salabor i alla åldrar som trots en kylig eftermiddag och kväll bjöd på leenden och energi.

Efter inspelningen fick vi äntligen sprida ordet om att Luciamorgon 2024 skulle spelas från Sala. Vi bjöd in till konsert i Kristina kyrka på luciakvällen, med samma ensemble som under inspelningen, och på morgonen kunde de som ville få en lussekatt, glögg och se luciamorgonprogrammet på storbild på Centrumbiografen. Konserten blev välbesökt och på morgonvisningen fick vi finbesök av Landshövding Johan Sterte med fru Marie Sterte.

"Bröllopsförfrågningarna ökade med 400% i januari 2025, och jag är övertygad om att uppmärksamheten från Luciamorgon starkt bidragit till vår höga beläggning under januari-februari 2025"

Rebecca Sjödin, VD Sättra Brunn

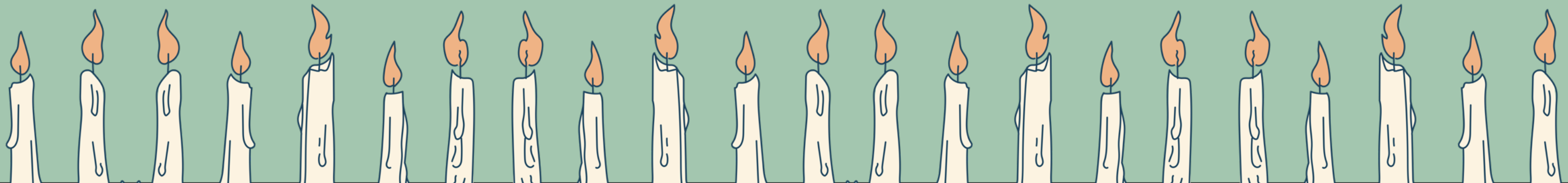

Reflektioner Luciamorgon från Sala

Programmet blev väldigt uppskattat och visades via SVTs sändning och SVT Play nära en och en halv miljon gånger de tre första dagarna (13-15 december) och säkerligen mer därtill även efteråt. Programmet fick fina recensioner och omskrevs i flera större medier, bland annat i DN:s kulturbilaga. På sociala medier var reaktionerna till 99 % positiva och många menar att det är det bästa luciaprogrammet de sett.

Vi är övertygade om att luciapogrammet bidrar mycket till stoltheten internt i Sala. Det var många som kommenterade att det var fint att se personer man känner igen sjunga i TV, att man ser de vackra vyerna och blir stolt över att det här är platsen som man bor på, att Sala har så många talanger så att vi skulle kunna fylla mer än det här programmet med musikaliskt innehåll. Programmet blev väldigt varmt och inbjudande, det var som en timmes lång reklamfilm för Sala. Värdet av det går knappt att mäta och vi har förmodligen inte sett effekten av det här än. Det är jätteroligt att bröllopsförfrågningarna vid Sättra Brunn ökade kraftigt, exempelvis.

Vi tror att en orsak till den varma stämningen i rutan var det värdskap som Sala stod för när teamet från Warner Bros var här. Alla hjälpte till att skapa god stämning, att ordna saker för att underlätta för filmteamet och för att bjuda på det lilla extra. Som att dansa bakom kameran när Carina och Josefine spelar framför Christinalaven. Det gick genom rutan. Och det glädjer oss.

Hela programmet

Vi är stolta över att vi hade möjlighet att, tillsammans med föreningar, företag, eldsjälar och andra, bjuda in till såhär många olika programpunkter. Målet var 80. Vi slog det med råge. Tillsammans kunde vi bjuda in till en bredd med något för de allra flesta intressen. Här är listan med alla de jubileumsinitiativ som vi känner till.

Januari

- 1. Invigningskonsert Sala 400 år**
Jubileumsorganisationen
- 2. Natthljus & Vinterskimmer**
Ljusfestival. Jubileumsorganisationen, Sala Silvergruva, Sala Sparbank
- 3. Invigning av konst i tunnlar**
Sala kommun
- 4. Eldshow med Eldflugorna, Sala Sparbank bjuder på varm choklad**
Sala kommun, Sala Sparbank
- 5. Fackelvandring 60 meter under jord**
Sala Silvergruva
- 6. Utställning -Resonans av ljus**
Sala konstförening-Aguélimuseet
- 7. Utställning - Björn Owe Andersson, akvarell och Andy Howlden, skulptur**
Sala konstförening-Aguélimuseet

Februari

- 8. Föreläsningsserie Snävt & Djupt: Johan Norrlin - Salas geologi & glimtar från livet som geolog**
Sala konstförening-Aguélimuseet
- 9. Digitalt boksläpp om Ivan Aguéli**
Avlidna Salakonstnärers Sällskap
- 10. Salaklassikern - skidor/skridsko**
IFK Sala.
- 11. Västerfärnebo 1924**
Återkommande föreläsningar kvällstid. Västerfärnebo Hembygds-förening.
- 12. Teater: Hillbilly från Målilla med Peter Danielsson alias John Edwin**
Sala Teaterförening
- 13. Vårsalong 2024 – Drottning Kristina. Inlämning av porträtt inför vårsalongen**
Avlidna Salakonstnärers Sällskap
- 14. Soppteater: Kung byxlös**
Sala Teaterförening

Mars

- 15. Vårsalong 2024 - Drottning Kristina - utställningen**
Avlidna Salakonstnärers Sällskap
- 16. Vårsalong 2024 - Drottning Kristina - presentation och juryomröstning**
Avlidna Salakonstnärers Sällskap
- 17. Möt Ingmar Skoog - "70 är det nya 50"**
IFK Sala
- 18. Föreläsningsserie Snävt & Djupt: Jacob Henrik af Forselles - från Finska viken till Sala**
Sala konstförening-Aguélimuseet
- 19. Föredrag: Kungliga besök vid Sala Silvergruva**
Silvergruvans vänner
- 20. Konsert: Sala för alltid**
Sala kulturskola i samarbete med Bengt Kyllinge.

- 21. Påsklov vid Gruvan**
Sala Silvergruva
- 22. Teater: Bland knäppkängor och skitstövlar**
Teater VårVind, Sala Silvergruva.

April

- 23. Invigning Polismuseet Utställning**
Jubileumsorganisationen, Polisen, Rättsspsykiatri, Kriminalvården
- 24. Polismuseet med utställning om Salaligan**
Öppet regelbundet under hela året. Jubileumsorganisationen, Polisen, Rättsspsykiatri, Kriminalvården
- 25. Föredrag: Salaligan**
Jubileumsorganisationen
- 26. Föredrag: Från sinnesslöanstalt till modern rättspsykiatrisk vård**
Rättsspsykiatri Region Västmanland
- 27. Föredrag: Militärligan**
Jubileumsorganisationen
- 28. Föredrag: Spioner och annat spännande**
Jubileumsorganisationen
- 29. Föredrag: Polisens historia**
Jubileumsorganisationen
- 30. Workshop med Yuvia - vad ska konsten bli?**
Möklinta, Ransta, Sala olika kvällar. Sala kommun
- 31. Föreläsningsserie Snävt & Djupt: Sala i pestens tid**
Sala konstförening-Aguélimuseet
- 32. Late Night Sala med Sala Allehanda**
Sala Allehanda
- 33. Filmvisning: Kärleken till en plats**
Sala Filmstudio
- 34. Vårmarknad**
Tomer
- 35. Boksläpp: Sala- en resa i namnets ursprung och historia**
Jan Forsberg

- 36. Tema Sala 400 år på våra äldreboenden**
Sala kommun
- 37. Boksläpp: Sten Evertsson Camitz : en biografi - från Sala till kungens salonger**
Gill Schultzberg
- 38. Födelsedagskalas**
Jubileumsorganisationen
- 39. Stipendie: Företagssprånget för Salas unga entreprenörer**
Sala kommun, Sala Sparbank, Företagarna Sala.
- 40. Utställning: Sala stad genom 400 år**
Väsby Kungsgård.
- 41. Kyrkogårdsvandringar**
Svenska kyrkan.
- 42. Hela Sala blommor**
Den Ätbara Trädgården
- 43. Sala 400 år på en kväll**
Sala Folkets Park.
- 44. Konsert: Livgardets Dragonmusikkår**
Svenska kyrkan, Jubileumsorganisationen

45. Kulturveckan 2024

Salakonstnärer

46. Kulturnatta

Salas kulturföreningar, kulturarbetare, Sala kommun.

47. Dansvecka i Sala

Västmanlandsmusiken, Sala kommun, Folkets hus, lokala föreningar med dansintresse, danslärare

48. Konstutställning: Karl Kjellin

Avlidna Salakonstnärers Sällskap

49. Konstutställning: Karl Kjellin

Avlidna Salakonstnärers Sällskap

Maj

50. Jubileumsskogen

Sala kommun

51. SM i Rubiks kub

Svenska Kubförbundet

52. Stipendiatutställning

Sala konstförening-Aguélimuseet.

53. Färjans dag

Intresseföreningen Trelänsleden.

54. Västerås Sinfoniettas försommarkonsert

Västmanlandsmusiken, Sala kommun, Sala kulturskola.

55. Salaklassikern – löpning

IFK Sala.

56. Veterandagen - invigning av minnessten

Utlandsveteranerna i Sala.

57. Sala 400 ord

Sala Stadsbibliotek, Sala Allehanda

58. Hedåkersdagen

Lokala näringslivet, föreningar

59. Måns Ols-dagen

Måns Ols-sällskapet

60. Teater: Shirley Valentine

Sala Teaterförening

61. Biologiska Mångfaldensdag

Den ätbara trädgården

62. Föreläsning: Silvergruvans kvinnor

Kvinnokraft i Sala, Kvinnojouren

63. Konsert: Volym - Jens Hult

Centrumscenen

64. Aguélivandringar

Sala konstförening-Aguélimuseet.

65. Från Brunn till Gruva - invigning av ny cykelled

Sätra Brunn, Sala Silvergruva

66. Konsert: Negar Zarassi & David Härenstam

Sala konstförening-Aguélimuseet.

Juni

67. Sommarpremiär med fri entré till gruvan

Sala Silvergruva

68. Guidade vandringar Sätra Brunn

Sätra Brunn.

69. Brunnsdrickning med berättelsen om kurorten

Sätra Brunn.

70. Jubileumsfestligt vid Sala silvergruva hela sommaren, ovan-jord-visningar

Sala Silvergruva

71. Nationaldagsfirande med invigning av nya

informationsskylten

Väsby Kungsgård

72. Ultralopp löpning

IFK Sala.

73. Sommararenan hela sommarlovet

Sala kommun

74. Utställning: målare Andreas Eriksson

Sala konstförening-Aguélimuseet

75. Traditionella Midsommarfiranden

Sätra Brunn,Västerfärnebo, Väsby Kungsgård.

76. Ekumenisk friluftsgudstjänst

alas kyrkor och samfund.

77. Premiär Loranga, Masarin och Dartanjang

Cameleonterna.

78. Sala loves

Jubileumsorganisationen, föreningar

79. Barnteaterturné : Kotte & Vera i Västerfärnebo, Möklinta och Ransta

Sala Folkets Park

80. Teater: Kotte & Vera i Ransta

Sala Folkets Park

81. Teater: Kotte & Vera i Möklinta

Sala Folkets Park

82. Konsert: Kristina Vokalensemble sjunger in sommaren med repertoar från 1600- talet till nutid

Svenska kyrkan

83. Bioblitz Västmanland 2024 i Salakalken

Bioblitz

84. Försommarvandring med historiska vingslag i naturen i och omkring Gruvbyn

Svenska turistföreningen

85. Mopedrally - Rundturen 2024 - Kumla Kyrkby

Kumla hembygdsförening

86. Ljudäventyret - Den blå dörren

Sala Stadsbibliotek

87. Fredsmanifestation

Kultur-, Integration- och Religionsrådet

88. Play me- offentliga pianon

Sala kommun

89. Extraöppet vid Väsby Kungsgård under Sala loves, visning av nya utställningen

Väsby Kungsgård

90. Träff vid Ransta Samodling

Flera tillfällen. Den ätbara trädgården

91. Jubileumshögmässa

Svenska kyrkan

92. Invigning av nytt kors och nya gruvkyrkogården med

Biskop Mikael Mogren

Svenska kyrkan, Sala Silvergruva, Silverbergets Damklubb

Juli

93. Utställning: Motiv från Sala med omnejd

Avlidna Salakonstnärers sällskap

94. Paddla kajak längs med Gröna gången i sommar

Kajakomaten

95. Ett skapligt kalas

Slöjd - och hantverksföreningen

96. Barnens allsång

Svenska kyrkan

97. Besök vår gruvkyrkogård

Svenska kyrkan, Sala Silvergruva

98. Sommarutställning Sala med omnejd

Avlidna Salakonstnärers sällskap

99. Putte i Parken

Ekman event

100. Nytt stipendium: Silverslanten

Sala-Heby Energi, Salabostäder

101. Silversimmet - 400 m

Sala Simsällskap

102. Historisk marknad i Stadsparken

Historiska event

103. Hemvändarkväll

Sala Folkets Park

104. Salaklassikern - simning

IFK Sala

105. Svartådalshelgerna - Färnboparaden

Lokalt näringsliv, föreningar

106.400 år FOLK•MUSIK•DANS

Kulturrådet, föreningar

107. Svartådalshelgerna - Fläckebo Hembygdsförening -

Traditionell sommarfest

Lokalt näringsliv, föreningar

Augusti

108. Svartådalshelgerna - Konst & Hantverksrundan

Lokalt näringsliv, föreningar

109. Svartådalshelgerna - Kom till Gården i Svartådalen

Lokalt näringsliv, föreningar

110. Svartådalshelgerna - Hälsoäventyr Svartådalen

Lokalt näringsliv, föreningar

111. 1700-tals dagarna på Sättra Brunn

Sättra Brunn kurort

112. Väsbydagen

Väsby Kungsgård

113. Silverman - SM i triathlon

IFK Sala

114. Baluns i Ransta - Familjedag

Ransta Nästa

115. SM i banskytte

Sala skyttegille

116. Salamässan 2024

Svenska mässkonsult

September

117. Sala-Sara - slöjda med inspiration av den folkliga

dräkten

Sala Slöjd- och Hantverksförening

118. Kolloveck med inriktning HBTQ+ community

Amazing Nature Scandinavia

119. Sala Pride

Sala Prideförening

120. Invigning av AR-konst i Möklinta, Ransta och

Västerfärnebo

Sala kommun

121. Sala Företagsvecka

Sala kommun

122. Höstfest

Sala Stadssamverkan

123. Händels Fyrverkerikonsert med laser

Sala blåsorkester, Sala musikråd

124. Salaklassikern - cykling

IFK Sala

125. Teater: Drottning K

Cameleonerterna

126. Kulturarvsdagen i Sala sockenkyrka

Svenska kyrkan

127. Utställning: Lars Nyberg & Lina Nordenström,

”Närma sig gatan”

Sala konstförening-Aguélimuseet

128. Föreläsningsserie Snävt & Djupt: Sala i Minecraft och

Hattar

Sala konstförening-Aguélimuseet

129. Soppteater: Spökhistorier med Maria Arnadottir

Sala teaterförening

130. Bilstereo-SM

Emma Sweden

131. Kulturdag för alla

Svenska kyrkan, ABF

Oktober

132. Barn & Teaterfestival

Sala Folkets Hus, Sala teaterförening

133. Föreläsningsserie Snävt & Djupt: Andlighet och

mystik

Sala konstförening-Aguélimuseet

134. Musikteater: Bränna dessa rader

Sala teaterförening

135. Modernismen i Sala Folkets Park

Västmanlands läns museum

136. Föreläsning: Bianca Kronlöf - Normer, våld och

jämställdhet

Kvinnokraft i Sala, Kvinnojouren

137. Från ljus till mörker, interaktiv virtuell upplevelse

Sala Silvergruva, Leader Nedre Dalälven

138. Jubileumshöstlov

Sala kommun

November

139. Halloweenbussen

Sala kommun, Västmanlands länstrafik

140. Höstlovsmys vid Sala Silvergruva

Sala Silvergruva

141. Höstutställning

Avlidna Salakonstnärers sällskap

142. Teater: Säg som det är!

Sala teaterförening, Riksteatern

143. Vintagemannen tillsammans med före detta Fristedts

Herrekipering

Centrumscenen

144. Föreläsningsserie Snävt & Djupt: Ivan Aguéli;

Perspectives, Animals, and Islam

Sala konstförening-Aguélimuseet

145. Nedslag i Ranstas historia - från forntid till Wibergs

Det samlade föreningslivet i Ransta

146. Cafékväll med föreläsning ”Ekonomiskt våld”

Kvinnokraft i Sala, Kvinnojouren

147. Teater: Det sjunde inseglet enligt 123 Shtunk -

Clown/cirkus, komedi

Sala teaterförening

December

148. Utställning: Mitt bästa konstverk

Sala konstförening-Aguélimuseet

149. Filmvisning: Legenden om Silverringen

Columbusteatern, daglig verksamhet inom LSS

150. Skyltsöndag

Sala Stadssamverkan

151. Soppteater: Nånting för att vi ska känna att vi lever

Sala teaterförening

152. SVTs Luciamorgon

Warner Bros, Jubileumsorganisationen, Sättra Brunn, Sala Silvergruva, Svenska kyrkan, körer, musiker med flera

153. Luciamorgon på Centrumbiografen

Jubileumsorganisationen

154. Luciakonsert

Jubileumsorganisationen, Svenska kyrkan

155. Julmys vid Sala Silvergruva

Sala Silvergruva

156. Konsert: ”Messias”

av G.F. Händel

Svenska kyrkan

157. Avslutningskonsert

Jubileumsorganisationen

Övrigt

158. Infoskyltar om intressanta hus och personer i staden

Historierådet

159. Korsord

Jubileumsorganisationen

160. Bok: Sala kommuns politiska organisation under

100 år

Glenn Andersson, Per-Olov Rapp

161. Bok: Tjalles bilder - en tidsresa i Sala

Tjalle Forsberg

162. Bok: Påminnelser 1924-2023

Bo Svärd

163. Firanden av årets 100-åringar

Jubileumsorganisationen

164. Invigning och aktiviteter på Anpassad skola

165. Temaveckor i Salas skolor

166. Poesikuben vid stationen under sommaren

167. Busskurerna på sommaren

168. Salabakelsen

Samarbete lokala bagerier

169. Christinaschaktet i lego (Ransta Fritids)

Skola./ungdomsrådet

170. Poesigatuplatter

Gata/parkrådet

111. 1700-talsdagarna på Sättra Brunn

92. Invigning av kors Gruvkyrkogården

168. Salabakelsen

56. Invigning av minnessten Veteran dagen

164. Invigning av jubileumsåret på Anpassad skola

Marknadsföring

Marknadsföring var givetvis en stor del av arbetet, för att öka kännedomen behövde vi sprida ordet om vårt jubileumsår både internt i Sala och utanför Salas gränser. Det gjorde vi på en rad olika sätt. Vi tog fram en enkel hemsida byggd på kalendern där vi utgick från vilka händelser och evenemang som jubileumsåret bjöd på. Vi tog fram grafiska element och en illustration som vi kunde använda till olika typer av annonsering och material till sociala medier. Vi hade annonser i flera olika medier både lokalt/regionalt och nationellt och även radioreklam på regional nivå. Ett populärt inslag var vykort som vi tog fram och som sedan delades ut gratis på caféer i Malmö, Lund, Göteborg och Stockholm. Totalt delades 90 000 kort ut.

Vi tog fram två programtidningar som delades ut med Sala Allehanda, Avesta Tidning och VLT, den första i oktober 2023 och den andra i slutet av mars. Utöver utskicket hade vi 4000 respektive 10 000 exemplar som vi kunde dela ut på lämpliga platser, exempelvis på affärer och vid besöksmålen.

Ett roligt inslag som fick en del uppmärksamhet var 399-årsfirandet på födelsedagen den 15 april 2023. Under vårmarknaden hade vi ett tält, bjöd in till dialog och hade underhållning i form av en jycklare. Amanda Lindblad höll tal och Emil Andersson Bleckert hissade flagg. 399-årsfirandet fick en del medial uppmärksamhet och var en bra upptakt inför 2024.

Vid tre omgångar hade vi affischer i tunnelbanan i Stockholm för att uppmärksamma juileumsåret och några olika evenemang specifikt, även dessa blev sedda av många och vi fick höra att de verkligen stack ut ur mängden med vårt färgglada och lekfulla grafiska manér.

En del i att sprida ordet om firandet var också i fysiska saker, pynt och liknande. Vi tog fram ett kit som vi kunde låna ut till de olika evenemangen och tillställningarna under året, allt från tygvimplar och västar till kuber i kartong och beachflaggor. Utöver att det spred färg och form var det också miljömässigt klokt då pyntet kunde återanvändas om och om igen.

En del av marknadsföringen som nått ut i vår kommun och stundtals även utanför kommunens gränser är dekalerna på bilarna som satt på huven på Sala kommuns samtliga fordon. En relativt billig satsning som syntes över hela kommunens yta.

399-årsdagen

En av kampanjerna i tunnelbanan

Exempel på annons, denna från Aftonbladets vinterbilaga

En stor del av marknadsföringen har skett via våra sociala medier där vi har delat mycket, allt från historiefilmer till kalendern för att locka besökare till evenemangen. Vi ville skapa en inkluderande känsla även på de medierna och vi har nåtts av många positiva reaktioner för vårt arbete med just de sociala medierna och tonaliteten på våra sidor.

Under och även efter jubileumsåret har vi fått berätta för andra kommuner och platser om vårt firande och mötts av många glada reaktioner. Kommuner som har jubileum i närtid har bett om underlag och lärdomar och vi har spridit ordet om Sala och delat med oss öppenlyst. Under våren 2025 fick vi också reda på att vi var nominerade till branschgalan Gyllene Hjulet i kategorierna "Årets hållbara eventdestination" och "Årets lokala evenemang".

Media

12 miljoner i medialt värde

Ett av projektmålen handlade om medial uppmärksamhet (se sidan 75). Det här är ur vår mediarapport, skapad av News Machine (finns även med som bilaga):

Medierapportering

Sala firade sitt 400-årsjubileum med kungligt besök, omfattande kulturprogram och stort lokalt engagemang. Evenemangen inkluderade utställningar, konserter och folkfester, dessutom deltog Kungaparet i firandet. Sala Allehanda rapporterade mest, medan SVT och Sveriges Radio främst fokuserade på det kungliga besöket. Ekonomiska aspekter och investeringar nämndes sparsamt i mediernas bevakning.

Annonsvärde

Att beräkna annonsvärdet för redaktionella artiklar är ett sätt att konkretisera det ekonomiska genomslaget av mediebevakning. Genom att översätta det redaktionella utrymmet till vad motsvarande annonsering skulle ha kostat, får man ett mått på hur stort värde publiciteten representerar. Annonsvärdet för artiklar kring Salas 400-årsjubileum uppskattades till 12 miljoner kronor – en indikation på det genomslag och den uppmärksamhet firandet genererade i media, utan att motsvarande summor behövde läggas på traditionell annonsering.

Ljusfenomen i 400-årsfirande Sala. Foto: Linus Hagelback

Lysande start på Salas jubileumsår

Ljusfestivalen Nattljus & Vinterskimmer var startskottet för Salas 400-årsfirande och arrangörsgruppen är nöjda med invigningen.

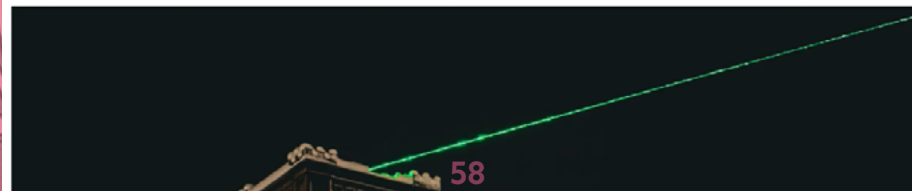
Michaela Enczén

PUBLICERAD Lördag 06 januari 2024 - 09:21

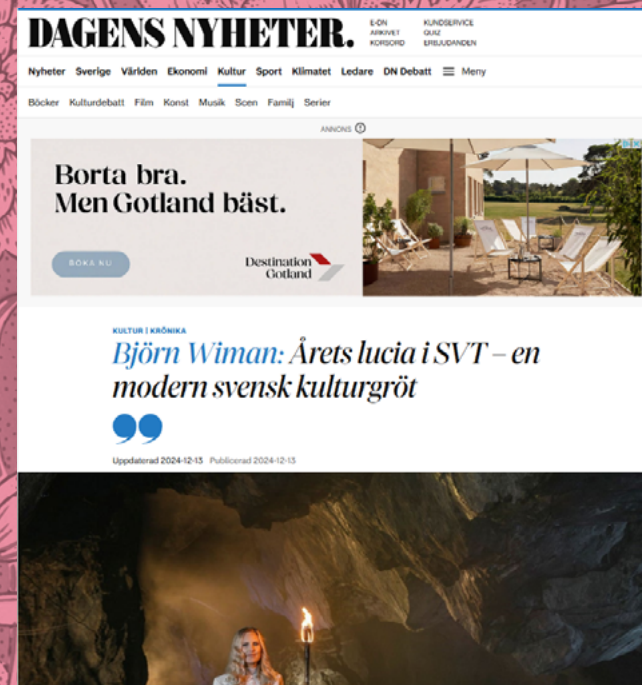
– Efter en fantastiskt lyckad invigning av jubileumsåret 2024, med konsert med Kristina Kammarkor och Sala Blåsorkester i Kristina kyrka, är vi äntligen igång med jubileumsfirandet. Vi har fått väldigt positiva reaktioner på ljusfestivalen, många besökare återkommer flera dagar och vi har stött på gäster som åkt från andra städer för att uppleva alla 17 verk, säger Elvira Matz, projektledare för Sala 400 år.

En del av ljusfestivalen är en ljusstråle som går från Sala Silvergruva till Kristina Kyrka.

58

Utvärdering Sala 400 år – Media

Salas 400-årsjubileum

Folkfesten på Stora torget – kom du med på bild?

16 april 2024 10:33

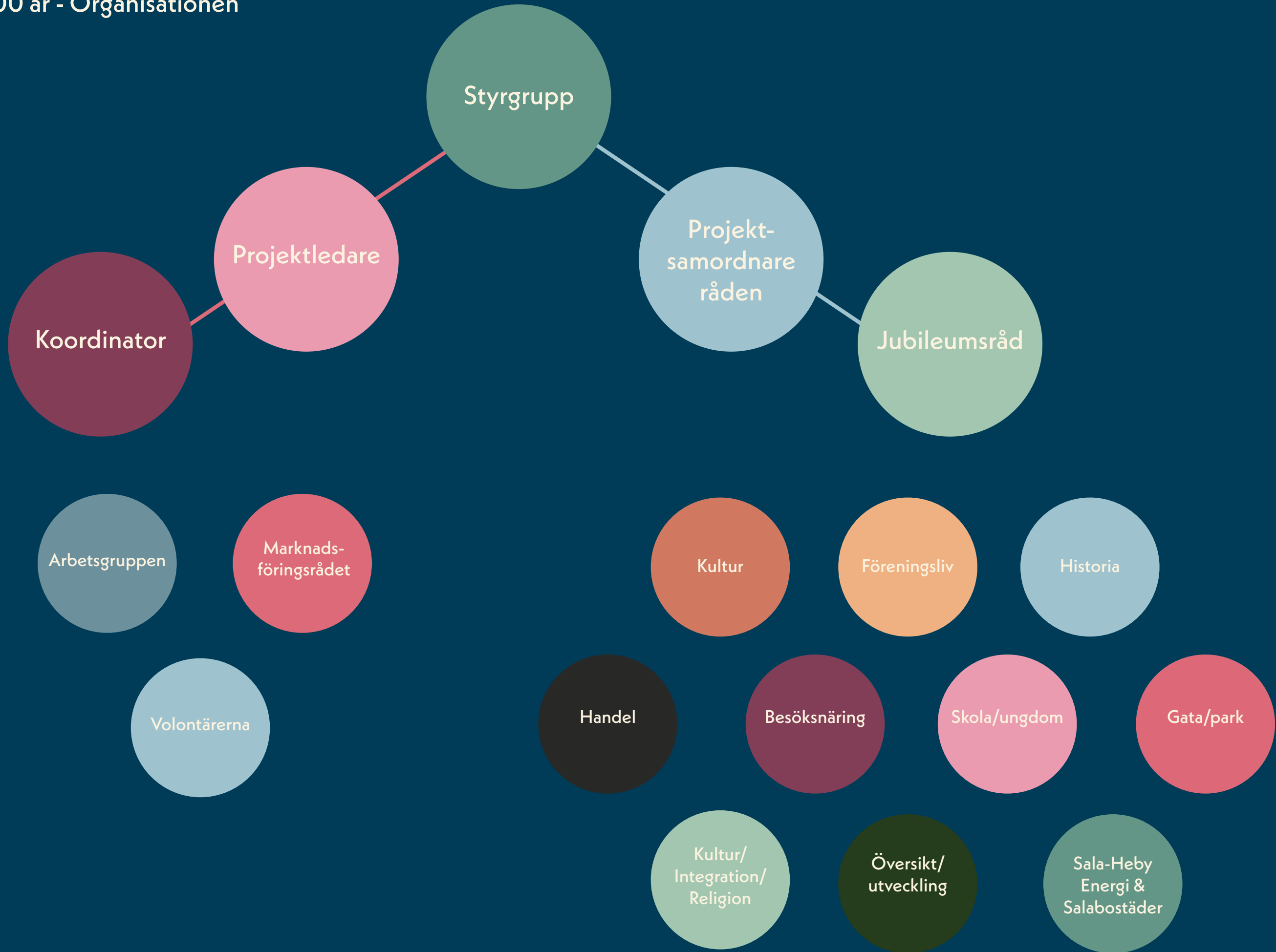
Det var inte många kvadratmeter ledig plats i Sala centrum på måndagen. Ett fantastiskt väder och storslaget besök fick Salaborna att gå man ur huse för att fira stadens födelsedag. Kom du med på bild?

Text

Adam Wenell > Carola Blank > Tor Röjerås >

Organisationen

Organisationen

Styrgruppen

Styrgruppen, eller Jubileumskommittén, inledde arbetet med jubileet under 2021. Glenn Andersson valdes som ordförande och Christer Ekman som vice ordförande. Utöver de var även Daniel Holmvin, Cissi Lööv, Niklas Ulfvebrand och Christina Söderström Nilsson med i styrgruppen. På hösten 2022 klev Christer Ekman av arbetet och ersattes av Emma Tysell.

Jubileumskommittén har tagit inriktningsbeslut för firandet och har agerat bollplank åt projektledningen. De har också tagit beslut kring budgeten.

Projektgruppen

Maria Bergström, projektsamordnare för råden, påbörjade sitt arbete under 2021 och arbetade 30 % fram till och med juli 2024. Hon fokuserade framför allt på Jubileumsråden, områdesdesign och planeringen och genomförandet av Sala loves. Maria hade också kontakten med Lions Club Sala angående volontärerna.

Elvira Matz, projektledare, rekryterades under hösten 2021 och påbörjade sin tjänst i februari 2022. Hon arbetade övergripande med helheten av jubileumsåret och fokuserade särskilt på Nattljus & Vinterskimmer, Födelsedagskalaset, Sala loves, Luciamorgon samt på marknadsföring. Elvira hade också tätt samarbete med Axel Kjellin på kommunikationsenheten gällande extern kommunikation av olika slag.

Jessica Nilsson, koordinator, arbetade med projektet från och med april 2023 på 40 % under 2023 och 60 % under 2024. Jessica koordinerade många olika saker men fokuserade på röda mattan,

Arbetsgruppen

Under 2023 kallade vi samman en arbetsgrupp från olika delar av kommunen, detta för effektivisera arbetet med evenemangen och skapa goda förutsättningar för externa arrangörer att få bra hjälp från kommunen. Gruppen varierade en del under 2023 och 2024 men bestod av representanter från gata/parkkontoret, tekniska kontoret, kultur- och fritid och Sala-Heby Energi. Bland andra: Kristin Hedman, Sebastian Hedman, Axel Kjellin, Anders Bjurenvall, Ida Blixt, Tommy Johansson, Jessika Havela, Roger Lander, Andreas Ringvall, Johan Engvall, Tony Jigehamn och Daniel Fågelsbo. På mötena med arbetsgruppen medverkade även projektgruppen och berörda arrangörer.

Reflektioner organisationen

När vi blickar tillbaka på jubileumsarbetet tycker vi att det är otroligt hur mycket vi har hunnit med. Vi har varit väldigt få som har arbetat med att få saker att hända men ändå lyckats väldigt bra, tycker vi. Vi tror att det har varit ett vinnande koncept att ha en ja-sägande styrgrupp där också kommundirektören satt med och enklare kunde bana väg för snabba beslut inom organisationen. Evenemang och liknande är föränderligt och ibland krävs det korta beslutsvägar. Styrgruppen har hejat på projektgruppen och varit stöttande när det behövts, hjälpt till att hålla gruppen på banan och prioriterat mellan olika delprojekt.

Arbetsgruppen har varit guld värd och är också något vi kommer kunna arbeta vidare med efter jubileet. Det har underlättat att ha olika kompetenser tillsammans i samma rum där vi har samverkat och tillsammans kommit fram till bra lösningar på stundtals komplexa problem.

Jubileumsråden

Arbetet med jubileumsråden påbörjades under 2021, Christer Ekman byggde en struktur och utsåg alla ordförande. Maria Bergström tog sedan arbetet vidare och upprättade ett sökbart medel via jubileumsbudgeten. Råden kunde där äska medel till sina jubileumsprojekt. De råd som fanns från början var: Kultur-, Föreningsliv-, Historie-, Handels-, Besöksnäring-, Skola/ungdoms-, Gata/park-, Översikt/utveckling-, Sala-Heby Energi & Salabostäder- samt Kultur- Integrations- och Religionsrådet. Översikt/utvecklingsrådet blev det inget av, Sala-Heby Energi & Salabostäder gick med som partners och skapade ett eget stipendium, Besöksnäring blev ett övergripande fokus i att locka besökare utifrån och Handelsrådet gick upp i Sala Stadssamverkan som samarrangerade Sala loves samt arrangerade en ny höstfest. Utöver ovan nämnda råd fanns även marknadsföringsrådet, det låg under projektledningen eftersom hela projektet var en kampanj för platsvarumärket. De andra råden arbetade aktivt på olika sätt i jubileumsarbetet och sökte också medel från jubileumsbudgeten.

Reflektioner Jubileumsråden

Den stora vinsten från att ha arbetat med jubileumsråd är delaktigheten, att fler har fått chansen att samskapa till jubileet. Det har också varit bra att sprida ut budgeten på fler aktörer med möjligheten att äska medel från budgeten.

Att bygga engagemanget på delvis ideella krafter har varit fint men också lite klurigt. Resultatet har varierat, exempelvis ser vi att historierådet köpte in många skyltar för historiska budskap men endast nyttjade drygt 5 %.

Grundtanken med råden var väldigt bra men det krävde mycket samordning och förfarandet att fördela pengar var långt mer avancerat än vad samordnaren hade räknat med. Vi hade inte tid och resurser nog att lägga på just samordningen och det gjorde att genomförandet inte blev så bra som potentialen. Det hade krävt mer tid för att stötta, peppa och komma med förebyggande och tydligare information om vilka underlag som behövdes till sammanställning av ekonomin.

Bilder från kick-off i maj 2022

Kultur

Ordförande: Petra Jablonski, kultur & fritid.

Kulturrådet anordnade Play me med offentliga pianon under två veckor på sommaren, de bokade jazzkvällen på Sala loves, Fyrverkerimusik med laser (Sala blåsorkester), Barnteaterfestivalen i Folkets hus, Vårsalong Drottning Kristina, Folk*Musik*Dans samt Nördcaféer snävt och djupt på Aguélímuseet.

Föreningsliv

Ordförande: Daniel Watkinson, kultur & fritid.

Föreningslivsrådet hjälpte till att anordna och få hit SM i Rubiks kub, i skytte, triathlon medeldistans och bilstereo. De sökte inga medel från jubileumsbudgeten för detta.

Kultur/ Integration/ Religion

Ordförande: Herman Hallonsten, Svenska kyrkan.

Kultur-, Integrations- och Religionsrådet arbetade för en mångkulturell dag med mat som tyvärr blev inställd på grund av ändring av restaurangupplägg på Sala loves. De genomförde fredsmanifestation under Sala loves och en Eukumeisk gudstjänst på Väsby Kungsgård.

Historia

Ordförande: Håkan Ahlgren.

Historierådet tog fram historiska skyltar som kommer att pryda Sala. Tanken var att ta fram 200 skyltar till olika byggnader och platser i Sala och lyfta historiska perspektiv. De hade inte möjlighet att skriva allt underlag själva så det blev bara 12 skyltar. De andra ska vi försöka använda på annat sätt. Historierådet gjorde också laserstrålen "från Christina till Kristina" och projektionen "2 miljarder år på 7 minuter" på Natljus & Vinterskimmer. Historierådet fick även medel till 1700-talsfestivalen vid Sättra Brunn.

Gata/park

Ordförande: Kristin Hedman, gata/park.

Gata/park-rådet tog fram blomsterporgram med extra vårlökar till jubileet, flaggor till stan och andra synliga platser, de stod också för förevisandet av dikter från Poesikuben på 12 stycken gatuplattor i centrala Sala. Kristin har också bidragit mycket till områdesdesignen i projektet.

Skola/ungdom

Ordförande: Patrik Malmström, Kungsängsgymnasiet.

Skola/ungdomsrådet genomförde marknadsföring via en klass på Kungsängsgymnasiet och köpte in lego till Ransta fritids för att bygga Christinaschaktet i lego. De var också delaktiga i att ta fram stipendiet Företagssprånget.

Volontärerna ♥

Lions Club Sala fick frågan inför jubileumsåret att samordna volontärer till Nattljus & Vinterskimmer, Födelsedagskalaset och Sala loves. Hasse Ljung och Hasse Carlsson tog rodret och drog ihop Lionsmedlemmar och utomstående för att vara värdar och hjälpa till med annat under de tre evenemangen.

Vi tackade av volontärerna med en middag med underhållning i form av improvisationsteater under hösten 2024. De fick också med sig en varsin jubileumsmugg som gåva.

Reflektioner volontärerna

Volontärerna var nödvändiga för att vi skulle få evenemangen att gå ihop och för att vi skulle kunna bjuda på det värdskap som förväntas - och lite till. Volontärerna var uppskattade och samordningen från Lions Club Sala fungerade väldigt bra. Att ha ideella krafter är ett fantastiskt verktyg och vi är tacksamma för alla som ställde upp.

Utöver våra volontärer hade såklart många andra evenemang stor hjälp av ideella krafter. Tack för det - allas insats har varit guld värd ♥

"Vi kan i Sala, med gemensamma krafter, för att vi är stolta Salabor"

Ord från volontärssamordnarna, Hasse & Hasse

Starten blev tuff med Ljusveckan med temperaturer ner mot minus 20, men alla ställde glatt upp och vi mötte lika glada besökare. Totalt var vi 22 personer som tillsammans avverkade hela 141 timmar den veckan.

Den 15 april var höjdpunkten besöket av kungen och drottningen och alla väntade sig en gråmulen dag, men solen log mot Sala. Volontärerna trängdes med livvakterna vid röda mattan men humöret var på topp och det var fest på torget. Under födelsedagen var vi 23 volontärer som under 80 timmar hjälpte till.

Sen kom Sala loves-veckan som inte bjöd på det bästa vädret men vad gjorde det? Sala loves och Sala log och 23 volontärer var med och bidrog med 90 timmar.

Så tillsammans har vi volontärer bidragit med drygt 300 timmar till Salas 400-årsjubileum.

311 volontärs- timmar

Ekonomisk sammanställning

Kommunstyrelsen tog under 2022 beslut om att ge projektet en budget på 2 miljoner för 2023 och 3 miljoner för 2024, utöver projektledarens lön. Jubileumskommittén bestämde också att projektgruppen skulle jobba med externfinansiering bland annat genom partnerskap. Här sammanställer vi hur pengarna fördelades och vilka externa intäkter vi känner till. Att värdera hur mycket jubileumsåret har kostat är svårt då många har bidragit med ideell tid och kraft och dragit in externt intäkter till sina evenemang. Kommundirektören tog också ett tidigt beslut om att inte internfakturera inom kommunen för tid som de olika enheterna lade på att arbeta med jubileumsrelaterade projekt. I sammanställningen är inte Kultur & Fritids bidrag till föreningar med då det har hanterats separat.

Här går vi in på budgeten i stora drag, budgeten som helhet läggs också som bilaga till utvärderingen. Alla summorna är exklusive moms och k står för tusen.

Invigningen 82 k

Budgeten gick till att finansiera jubileumsstycket Jubilate, arvode för extraarbete till dirigent Malin Trast, extra musiker, noter, trycksaker (biljetter och affischer), invigningsmingel och dekorationer. Här hade vi även extern finansiering, framförallt från Törnlands Fastigheter och Svenska kyrkan Sala-Norrby-Möklinta Pastorat.

Nattljus & Vinterskimmer 385 k

Budgeten gick bland annat till att hyra in ljusverk, ljuslådor, affischer och nattbevakning. Rådspengar finansierade delar av festivalen då historierådet bidrog med två verk. Här hade vi även extern finansiering framför allt från Sala Sparbank.

Polismuseet 27 k

Budgeten gick framför allt till material och transporter, även snittar och alkoholfritt bubbel till invigningen och lokalhyra vid de olika föredragen. Här hade vi även extern finansiering från Kriminalvården och Rättspsykiatri.

Födelsedagskalaset 474 k

Budgeten gick till teater och musiker, kakor, kaffe, kungalunchen, andra kostnader kopplade till kungabesöket, kopplade till säkerhet och värdskap (bajamajor, skyltar, staket, skräphantering och städning). Här hade vi även extern finansiering från flera olika partners som bland annat finansierade hela statyn.

Sala loves 552 k

Budgeten gick bland annat till scenprogram, aktiviteter, tält, bajamajor, städning, sophantering, samordning av food-trucks, dansbana, ljudanläggning, staket, pynt och nattbevakning. Rådspengar finansierade delar av festivalen då kultur- och kultur- integrations- och religionsrådet bidrog med programinnehåll.

Putte i Parken 500 k

Vi upphandlade festivalen Putte i Parken och kostnaden delade vi på tillsammans med Sala-Heby Energi och Salabostäder. Vi stod för 500 k och bolagen för respektive 250 k. Den totala summan blev med andra ord 1 miljon.

Halloweenbussen 40 k

Budgeten gick till att dra en tillfällig busslinje från Resecentrum till Sala Silvergruva, till bussen och personalkostnad. Vi köpte också in pynt för att pynta en busskur under höstlovet.

Böckerna 82 k

Tre böcker skrevs till jubileumsåret. Vi stod för tryckkostnaden tills det att den pengarna var intjänad för respektive bok. Summan som kvarstod i slutet av 2024 var 82 k.

Från ljus till mörker 95 k

Sala Silvergruva ansökte om pengar till ett konstprojekt vid gruvområdet, det resulterade i en virtuell upplevelse kallad Från ljus till mörker. Vi delfinansierade projektet med 95 k.

Luciamorgon 90 k

Budgeten gick till att köpa in en luciakrona i silver (tillsammans med Sala Sparbank), kringkostnader vid i samband med inspelningen, grafiskt material, fotografering, biovisning på morgonen samt kvällskonserter i Kristina kyrka. Här samarbetade vi med Sala Silvergruva och Sättra Brunn.

Avslutningsmiddagen 84 k

För att tacka volontärerna och många av de som lagt ner tid ideellt i projektet bjöd vi in till middag med underhållning. Budgeten gick till lokalhyra, mat, improvisationsteater och pynt.

Råden 985 k

Här kunde de olika råden äska medel från budgeten. Pengarna gick till bland annat blommor, gångplattor med citat från Poesikuben, verk på Nattljus & Vinterskimmer, programinnehåll under Sala loves, Händels fyrverkerimusik med laser, Snävt & djupt på Aguelimuseet, 1700-talsvecka på Sättra Brunn och festivalen Folk * Musik * Dans.

Marknadsföring 675 k

Budgeten gick bland annat till annonsering i traditionell media, annonsering i sociala medier, affischer, programblad, hemsida, 399-årsfirande, grafiskt material, fotografering, inspelning av dokumentärfilm och viss programvara. Här hade vi även extern finansiering av Bonnier / Sala Allehanda.

Trycksaker 206 k

Budgeten gick till pynt som vi kunde dela med oss av till alla som hade evenemang under året. Det var kartongkuber, tygvimlar, tygkuber, roll-ups, beachflaggor, pins, västar. Utöver det även dekaler till Sala kommuns bilar.

Områdespynt 190 k

Budgeten gick till den stora tårtbiten, flaggor, tyg att klä in träden vid inför födelsedagskalaset, vimplar till gågatorna, vepor längs Ringgatan, blomkrukor av däck, juldekoration med granar. Rådspengar finansierade delar av områdespyntet då gata/park-rådet bidrog med bland annat blommor. Här hade vi även extern finansiering från Dekalbolaget.

Souvenirer 96 k

Vi köpte in tygkassar, magneter, brickor och emalj-muggar som souvenirer. Även ett fåtal affischer. Dessa har också använts som gåvor till exempelvis volontärerna eller vid externa möten. Här har vi också en intäkt på 80 k.

Övriga kostnader 336 k

Konsultarvode, resekostnader, kringkostnader vid stormöten, evenemangssäkerhetsutbildning, blombuketter till 100-åringar, häst-och vagn under Historisk marknad, konferenser/utbildningar.

100 k av dessa överfördes till gata/park för gräsklippning.

4,9 miljoner

Det har varit en transparent process där beslut togs löpande i styrgruppen och löpande delgavs till nämnd. Totalt användes cirka 4,9 miljoner kronor av kommunens pengar för ovanstående budgetposter. Det totala utfallet utifrån politiska beslut ger det totala utfallet för budgeten år 2021-2025 8 666 057 – då innefattar det löner för projektledare och bidraget till föreningar via Kultur & Fritid.

Jubileumskommittén beslutade att vi skulle arbeta med partnerskap på olika sätt för att utöka budgeten och skapa fler möjligheter. I sammanställningen, som finns bifogad med den detaljerade budgeten, listas den externa finansiering som vi känner till. Många av de arrangemang som arrangerats av exempelvis föreningar har också finansierats med partners och sponsring som de har dragit in. I listan tar vi upp projekt som vi från projektgruppen på ett eller annat sätt varit involverade i.

5,6 miljoner i extern finansiering

Totalsumman för externfinansieringen som vi presenterar är 5 624 000 kr. Sala Sparbank är den organisation som bidragit med mest till bland annat statyn, Nattljus & Vinterskimmer och ett eget föreningsbidrag med kopplingar till jubileet. Statyn finansierades också av Jöns och Alvida Åkermans fond. Utöver de partners som listas med logotyp ovan* har Sala Silvergruva fått extern finansiering av Leader Nedre Dalälven, vi har haft jubileumprojekt med stöd från Region Västmanland och Ett Kulturliv för Alla. Halloweenbussen finansierades till stor del av Region Västmanland då de stod för kampanjen, filmer, personal med mera.

* Partners på bilden från vänster: Alicante Minerals, Automationsbolaget, Blomsterverkstan & Nya rum, Dekalbolaget, Fiket i Färnebo, Finnörpet, Galleria Sala Torg, Gruvtornet, Hallbyggarna, Handelsbanken, Johansson Bageri & café, Kriminalvården, LFL Marketing, Länsförsäkringar Bergslagen, Mat & Prat, Metso, Måns Ols Utvårdshus, Sala Allehanda, Salabostäder, Schelins, Sala-Heby Energi, Sala Folkets Park, Salamässan/Svenska mässkonsult, Sala Sparbank, Sala Stadssamverkan, Sala Silvergruva, Sala Ångbageri, Solkraft direkt, Svenska kyrkan Sala-Norrby-Möklinta Pastorat, Törnlands Fastigheter, Vafab Miljö, Åkrahallen.

21 % känner
till att vi
firade
400 år
2024*

*Enligt rapporten Attraktionsindex 2025 (bilaga) kände 21 % i närregionen till vårt jubileumsfirande. Närregionen utgörs av följande län och kommuner: Län: Dalarna, Gävleborg, Västmanland, Uppsala. Kommuner: Norrtälje, Sigtuna, Vallentuna, Österåker, Upplands Bro, Upplands Väsby, Täby, Vaxholm, Danderyd, Sollentuna, Järfälla, Lidingö. På nationell nivå kände 12 % till jubileumsfirandet.

Projektmålen

Här sammanfattar vi målen som sattes upp under våren 2022 och tittar närmre på om vi har nått målen eller ej. Flera av målen utvärderas med siffror från Attraktionsindex 2025, se bilagor. Vi bjuder också på en och annan reflektion.

Effektmål

1

Projektet Sala 400 år sätter Sala på kartan och bidrar till en ökad kännedom om staden med minst 21 %, inom fem år efter firandet*

* Det innebär att minst 21 % fler svarar "känner till lite", "känner till ganska bra" eller "känner till mycket bra" i Attraktionsindex 2025. I föregående mätning från 2021 svarade 43 % av de 893 tillfrågade något av ovan svar. I AI 2025 ska den siffran vara minst 52 %.

Måluppfyllelse

I rapporten från 2025 (ligger med som bilaga till rapporten) ser vi att kännedomen har ökat, dock inte lika mycket som det högt ställda målet. I mätningen från 2025 svarade 44 % av de 920 tillfrågade att de "känner till lite", "känner till ganska bra" eller "känner till mycket bra". Eftersom fler blev tillfrågade är ökningen i antalet personer högre (405 personer istället för 384).

En annan fråga i rapporten visar att 21 % av de tillfrågade i närregionen känner till att Sala firade 400 år 2024. Till närregionen hör Dalarnas län, Gävleborgs län, Västmanlands län, Uppsala län samt Norrtälje, Sigtuna, Vallentuna, Österåker, Upplands Bro, Upplands Väsby, Täby, Vaxholm, Danderyd, Sollentuna, Järfälla och Lidingö kommun. På den nationella mätningen är den siffran 12 %.

I Rapporten Attraktionsindex 2025 ser vi att Sala har ökat två attraktionsindexpoäng = varumärkesstyrka, vilket visar på en tydligt stärkt bild av Sala. Den inledande frågan om Sala i jämförelse med tre andra valda platser visar att Sala har störst (relativ) varumärkesstyrka inom områdena rikt kulturutbud och mest värd att besöka som turist. En reflektion vi kan dra från den inledande frågan är också att Västervik, som får starka resultat på samma område, också får det på de andra områdena trots att de i realiteten inte är så starka inom exempelvis näringslivsfrågor. En reflektion är att platser som har en stark koppling till kulturella värden och turism antas ha bra värden även när det kommer till andra områden.

2

Inom fem år efter jubileumsåret ökar den positiva attityden gentemot Sala med minst 30 %*

* Det innebär att minst 30 % fler svarar "ganska positiv" eller "mycket positiv" på frågan "Hur skulle du beskriva din allmänna bild av Sala?". I föregående mätning från 2021 svarade 23 % av ca 800 tillfrågade något av ovan svar. I AI 2025-mätningen ska den siffran vara minst 30 %.

Måluppfyllelse

Här har vi klättrat flera procentenheter från 23 % till 28 %. Vi når därmed inte det högt ställda målet om 30 % men attityden har markant förbättrats i jämförelse med undersökningen från 2021 (en ökning på ca 22 %). De som har besökt Sala är markant mer positiva än andra, något vi ser som väldigt positivt.

3

Inom fem år efter jubileumsåret ökar bredden på associationen till Sala och minst 20 % fler svarar något annat än det nu dominerande alternativet*

* Det innebär att minst 20 % fler associerar Sala med något annat än det nu dominanta alternativet på frågan "Vad kommer du att tänka på när du hör Sala?" I föregående mätning från 2021 svarade 80 % av de 403 svarande det dominerande alternativet och 20 % något annat. De siffrorna ska i AI 2025 vara minst 24 % på något annat alternativ än den nu dominanta associationen.

Måluppfyllelse

I rapporten från 2025 ser vi att Sala Silvergruva fortsatt är det dominanta alternativet när det kommer till association. 25 % av de 446 som svarar anger något annat svar än det mest dominanta. Det innebär att vi har nått det här målet. Att Sala Silvergruva fortsatt är ett starkt varumärke för vår plats är tydligt och något vi kan dra nytta av framåt.

4

Projektet Sala 400 år bidrar till ett ökat lokalt engagemang och stolthet för invånarna i kommunen*

* Det innebär att minst 100 % fler svarar i den lokala undersökningen "Sala Online" i jämförelse med år 2021 då 73 personer svarade. Därmed ska minst 146 personer besvara enkäten och bidra med vad de är stolta med när det kommer till platsen Sala.

Måluppfyllelse

Undersökningen "Sala Online" genomfördes igen i januari-februari 2025 och totalt 181 personer besvarade enkäten, det innebär att vi har nått detta mål. Svaren finns sammanställda som bilaga till utvärderingen.

5

Projektet Sala 400 år ger ringar på vattnet och skapar nya samarbetsytor inom kommunen och mellan såväl privatpersoner som företagare, föreningar, myndigheter och kommunen som består minst tre år efter jubileet.

Effektmål 5 utvärderas genom en analys av utvecklingen i staden. De nya kontaktytor som skapats i projektet kontaktas och tillfrågas om status, tre år efter projektets avslut (tidigast årsskiftet 2027/2028). Platsvarumärkesgruppen bevakar frågan framåt.

6

Minst 3 av de delprojekt som tas fram (byggnationer, evenemang eller annat) lever kvar minst 3 år efter projektets avslut.

Måluppfyllelse

Tanken var att vi skulle utvärdera detta år 2027/2028, men vi ser redan nu att detta mål har uppfyllts med konstprojekt i tunnlarna vid Åkraområdet, AI-konst i Möklinta, Ransta och Västerfärnebo, gruvarbetarstaty vid Resecentrum, FN-veteranminnesmonument i Stadsparken, Mosaikprojekt på Drottninggatan, nytt kors vid Gruvkyrkogården samt två nyinstittade stipendium (Silverslanten och Företagssprånget). Utöver dessa kommer minst två evenemang komma åter 2025 (Historisk marknad och Måns Ols-dagen) och vi ser i nuläget en fortsättning på Polismuseet, som nu drivs av en nystartad förening. Frågan tas upp igen år 2028.

Projektmål

1

År 2024 genomförs jubileumsfirandet i Sala och byar genom lokalt engagemang och minst 80 stycken programpunkter -ex. evenemang, nyetableringar och initiativ direkt kopplade till 400-årsfirandet. I programmet erbjuds en bredd där många målgrupper kan identifieras.

Måluppfyllelse

Vi summerar året och ser att vi har totalt 170 programpunkter. Största delen av programmet ägde rum i centrala Sala, det finns även inslag från många delar av kommunen, exempelvis från Hedåker, Möklinta, Västerfärnebo, Ransta, Hovnäs, Tärna och Kumla kyrkby. Programmet har innehållit en stor bredd med exempelvis konst, musik, teater, cirkus, dans, poesi, idrott att utöva själv eller beskåda, nyskrivna böcker, överraskningar, inslag av mat och fika samt SM i bilstereo, Rubiks kub, skytte och Triathlon medeldistans.

2

Projektet får medial uppmärksamhet, lokalt och nationellt. Till och med 31 december 2024 publiceras minst 50 artiklar/reportage om projektet lokalt/regionalt och minst 20 nationellt (tidning, radio eller TV). Den mediala uppmärksamheten är övervägande positiv.

Måluppfyllelse

Vi har nått det här målet. Totalt, vad vi känner till, finns totalt 280 artiklar/reportage lokalt/regionalt och totalt 29 nationellt. Den mediala uppmärksamheten är övervägande positiv, enligt vår bedömning. En mediarapport finns också bifogad utvärderingen där vi får svar på vad den mediala uppmärksamheten hade för annonsvärde (se även avsnitt om media i denna utvärdering, sidan 58).

3

Projektet Sala 400 år skapar nya samarbetsytor inom kommunen och mellan såväl privatpersoner som företagare, föreningar, myndigheter och kommunen. De tydliga och uttalade samarbetsytorna listas i ett dokument löpande under projektets gång.

Måluppfyllelse

Vi har inte fört någon lista över vilka nya samarbetsytor vi har skapat genom jubileumsarbetet, det vi kan se är att flera organisationer har hittat gemensamma nämnare och skapat program och samarbeten utifrån det. Ett sådant exempel är Gruvkyrkogården som förvaltas av Svenska kyrkan men ligger på Sala Silvergruvans mark. Sala, Norrby, Möklinta pastorat har nu ett fint samarbete med Sala Silvergruva och det är något vi tror och hoppas kan generera fler gemensamma projekt framåt. Efter jubileumsåret skapas ett varumärkesnätverk där fler blir bärare av platsvarumärket, det är ett direkt resultat av det vi har skapat tillsammans med de här samarbetena.

1

Under 2024 når vi nya besökare och för minst 10 000 externa besökare till kommunen, direkt kopplat till jubileumsfirandet. Majoriteten av de tillfrågade nya besökarna upplever firandet som bra eller mycket bra.

Måluppfyllelse

Av budgetskäl valde vi under arbetets gång att inte tillfråga besökarna i någon typ av undersökning, däremot har reaktionerna varit rungande positiva från de vi mött eller fått återkoppling från på olika sätt. Vi har ingen officiell räkning över de olika evenemangen, eftersom många har varit öppna och utan entré, men vi är övertygade om att minst 10 000 besökare har varit externt. Under Nattljus & Vinterskimmer hade vi totalt ca 15–20 k besök, en stor del från andra platser än Sala. Putte i Parken drog hit ca 40 k besökare och deras bedömning är att minst 10 av de var externa. Även Historisk marknad hade en stor del inresta besökare under sitt evenemang, som totalt drog 5 k besökare. Enligt AI 2025 har de som varit här i Sala en bättre bild av vår plats än de som inte varit här.

Delmål

1

Jubileumsåret 2024 invigs i Kristina Kyrka och minst 300 personer deltar i invigningen.

Måluppfyllelse

Jubileumsåret invigdes i Kristina kyrka och det var fullsatt med ca 400 personer i publiken. Dessutom direktsändes invigningen via Sala Allehanda och kunde också ses i efterhand. Totalt har 1551 sett sändningen via Sala Allehanda, med visningar från Sverige, USA, Frankrike, Spanien, Italien, Tyskland, Storbritannien och Grekland.

2

Födelsedagen 15 april 2024 uppmärksammas med flagghissning, fanfar och firanden på flera håll i kommunen där minst 2000 personer deltar i firandet.

Måluppfyllelse

Det blev ett pampigt firande den 15 april (se enskilt avsnitt under "Program"). På festligheterna på stan deltog ca 1500 personer vid statyinvigningen och ca 4000 personer vid programmet på Torget. Scenprogrammet direktsändes via Sala Allehanda och sågs av 1631 enheter, från Sverige, Norge, USA, Spanien, Finland, Frankrike, Österrike, Australien och Bulgarien. På kvällen var det ca 500 personer på Torget, 450 personer på Väsby Kungsgård och 400 i Kristina kyrka under kvällskonserter. Utöver detta firade alla med hemtjänst, på äldreboenden, alla skolbarn och det var även firanden på kommunens bygdegårdar. Vi kan konstatera att målet nåddes med god marginal.

Reflektioner

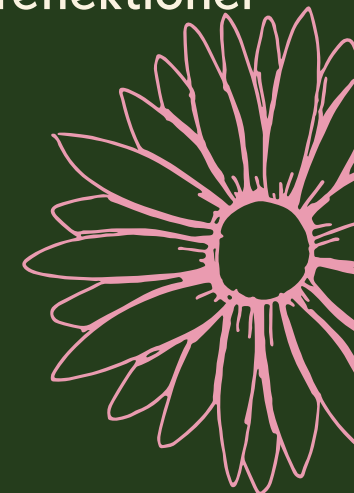
Att Salas 400-årsjubileum har ökat kännedomen, som var det huvudsakliga målet, kan vi konstatera. En ökad kännedom och positiv bild av en plats är själva grunden för tillväxt både gällande besökare, inflyttare och nya/växande verksamheter. De faktiska långsiktiga effekterna är svåra att mäta då de beror av många olika faktorer, inte minst hur väl man lyckas förvalta och bygga vidare på det positiva som ett jubiléum som detta gett.

Om vi tittar lite närmre på den direkta ekonomiska effekten under jubiléumsåret kan vi med stöd av andras erfarenheter från liknande satsningar och turistekonomiska beräkningar göra kvalificerade antaganden. Enligt en undersökning i Uppsala 2024 spenderar alla som befinner sig på besök på en annan plats i snitt 597 kronor per person och dag. Uppskattningsvis hade vi ca 20 000 externa besökare under 2024, vilket vi tror är lågt räknat. Då har mer än 11,9 miljoner kronor spenderats i handeln, café- och restaurangbesök och boende. Utöver det har annonsvärdet för den mediala spridningen uppnått en summa av 12 miljoner kronor och vi har fått extern finansiering på 5,6 miljoner. Med andra ord har grundbudgeten från kommunen till det här projektet växt på flera olika sätt – både turistekonomiskt men även genom media och externa medel. Utöver det kan vi konstatera att den ideella tid som så många eldsjälar har lagt ner i olika projekt, inte bara under de stora evenemangen utan i alla möjliga sammanhang, har varit ovärderlig.

När vi nu blickar framåt förstår vi att vi behöver rida på den här vågen vi har skapat. Fönstret är öppet för att bygga ett starkt varumärke och öka kännedomen än mer. Vi behöver fortsätta få platsen att leva upp genom platsutveckling och evenemang, vi behöver fortsätta sprida goda berättelser om Sala och vi behöver fortsätta ta tillvara på de goda krafterna som finns på den här platsen. I Attraktionsindexrapporten 2025 ser vi tydligt ett samband mellan att goda associationer till en plats gällande kultur och turism smittar av sig och att man per automatik också tror att den platsen har ett bra företagsklimat och att platsen överlag är bra. Den vetenskapen ska vi dra nytta av i det framtida arbetet när vi fortsätter att jobba med vår plats attraktionskraft.

Utvärdering Sala 400 år - Tankar & reflektioner

Tankar & reflektioner

Vad tänker vi i organisationen om jubileet nu när vi blickar tillbaka? Här kommer några tankar och reflektioner från specifika personer och från våra utvärderingar.

Utvärdering 400-årsjubileet

Jubileet har uppmärksammat både historiska händelser och dagsaktuella frågor och lyft fram Sala och kommunen som nu är ett ännu mera välkänt varumärke. Det har varit ett händelserikt jubileumsår med många perspektiv, arrangemang och möten under hela året. Viktigt att nämna är också alla insatser av frivilliga volontär samt alla våra samarbetspartners och sponsorer. Detta har berikat jubileet.

Det går att fira ett jubileum på olika sätt. Vi valde att fira hela året tillsammans med våra kommuninnevånare. Detta blev väldigt lyckat och uppskattat. Vi kunde också räkna in många fler besökare i Sala under året, inte minst under sommarmånaderna. Vår förhoppning är att några av arrangemangen återkommer under 2025 och att alla som besökte vår kommun under jubileet ska återkomna och fortsätta uppleva vår stad och landsbygd. Väldigt många fick upp intresset för Sala i samband med att Luciamorgon sändes från Sala Silvergruva och Sättrabrunn.

Även om närmare ett hundratal arrangemang genomfördes under året kunde inte alla idéer genomföras då jubileets budget inte medgav detta.

Glenn Andersson, ordförande jubileumskommittén

Det var en tidig inriktning att detta skulle vara ett firande utsträckt över året och hela kommunens firande, alla får vara med. Delaktigheten betonades under hela året och i planeringen inför. Jag tycker att vi lyckades mycket bra med delaktighetsarbetet utifrån vilka punkter som sedan återfanns i jubileumsprogrammet.

En målsättning var även att skapa något som blir bestående. Alla de projekt som genomförts har skapat nya möten och många kontaktytor mellan människor. Jag ser att detta kanske är det största som 400 årsfirandet bidragit med? Många nya projekt lever vidare.

Att ha fått medverka i detta har skapat en stolthet över platsen som du bor, lever och verkar inom. Sala kommun har verkligen bubblat av aktiviteter. Jag ser tillbaka på året framförallt med glädje och stolthet över det som vi åstadkommit.

Daniel Holmvin, kommundirektör Sala kommun

Jag ser tillbaka på Salas 400-årsjubileum som en av de mest omfattande och meningsfulla satsningar jag varit delaktig i. Målet var att fira stadens historia, samtidigt som vi skapade sammanhållning och långsiktigt värde för både invånare, näringsliv och besökare. Det var ett projekt med höga ambitioner och en stark vilja att göra skillnad – och det tycker jag att vi lyckades med.

Ett av de viktigaste resultaten var att jubileet engagerade hela samhället. Vi skapade aktiviteter för alla åldrar, synliggjorde stadens historia och nutid, och samlade människor kring något gemensamt. Det kungliga besöket blev en höjdpunkt, men det var helheten – de små och stora ögonblicken under året – som gjorde projektet unikt.

Förhoppningsvis blir det ringar på vattnet och långsiktiga effekter med nya nätverk och stärkt samverkan, samt en ökad stolthet över Sala som plats för våra invånare. Det fanns såklart utmaningar – vissa råd hade olika engagemangsnivåer och kommunikationen kunde ha varit ännu mer samlad – men helheten överträffade mina förväntningar.

Jag är stolt över vad vi åstadkom. Jubileet blev inte bara ett firande av det förflutna, utan en investering i Salas framtid.

Maria Bergström, projektsamordnare

”Sala 400 år – och vi har bara börjat gunga”

Om någon frågar oss vad Sala 400 år egentligen betydde, så är svaret enkelt: det var året då hela stan fick gunga loss. Bokstavligt talat. Vi såg det själva, en smällkall kväll under ljusfestivalen Nattljus & Vinterskimmer: två äldre damer – från helt olika delar av världen – gungande i kapp, skrattande som barn, för att få ett ljuskonstverk att lysa. De hade aldrig träffats förut. Men Sala skapade mötet.

Det var inte bara fest. Det var platsutveckling i praktiken. Jubileet bjöd in, lyfte fram och väckte idéer på bredden. Från barnens konst till företagares initiativ – allt fick plats. För oss som jobbar med näringslivet blev det tydligt: här finns kraft, kreativitet och en vilja att samverka. Jubileet är över – men gungan har bara satt fart.

Åsa Stanaway, näringslivsutvecklare Sala kommun

Det jag tycker var bra var att arbetet mellan medlemmarna i Styrgruppen fungerade bra och att alla fick komma till tals och ha synpunkter. Sedan var mixen av olika aktiviteter också bra när man ser på året som helhet. Det är alltid några organisationer/föreningar som kanske inte tycker att de fick komma fram – men det är ju helt ”normalt”. Att några aktiviteter regnade bort är sådant man måste räkna med. Vet inte om gemene man i Sala fick större stolthet över staden sådant är ju också svårt att mäta – saker och ting faller lätt i glömska.

Christina Söderström Nilsson, kommunstrateg Sala kommun

Med värme i hjärtat – min reflektion över ett fantastiskt härligt år.

Det började med nattljus och vinterskimmer en smällkall vinter, men tänk att få uppleva hur människor ändå tog sig ut, tillsammans. Värmen fanns i mötet, i nyfikenheten, i det vi skapade. Att få kliva in i detta tillfälliga projekt, tillsammans med två fantastiska kollegor och en styrgrupp som vågade tro på visionen, var en ynnest. Det blev början på något större än vi kanske först anade.

Vi fick skapa ett hejdundrande födelsedagsfirande i april, där både Sala och solen verkligen glänste. Och mitt i firandet den handvävda röda mattan. Men det var inte vilken matta som helst. Den var vävd av omtanke, tid och kärlek skapad tillsammans av skolbarn, äldre kvinnor och män. Generationer som möttes i ett gemensamt arbete för att skapa något som inte bara skulle synas, utan kännas. När mattan rullades ut, bar den på fler berättelser än vi kunde ana. Jag blev så rörd till tårar av att se det färdiga resultatet. Lite som att säga ”Välkommen hem.” Kärlek till vår stad, till stor del gjord av återbrukat material. Varenda detalj var genomtänkt, varje insats räknades. Kaffe kokades med stöttning från Vasaloppet, kakor bakades av våra lokala bagerier så stolta! Militära inslag gav högtid, och på plats fanns både kungen och drottningen. Vilken dag!

Det här året blev en resa – genom 170 evenemang, fyllda med kultur, musik, rörelse och möten. Ett helt program där Sala fick blomma, där vårt torg blev scen och hjärta. Gång på gång såg vi glädjen i människors ögon och det gjorde att varje steg, varje puls, var värd allt. För vi la ner hjärta och själ i detta projekt.

Vi skapade en kultur- och musikvecka på vårt fina torg, där vi kunde mötas av ett levande torg, trots regn stundtals. Och som pricken över i:et, vi avslutade året med att Sveriges Lucia spelades in här i Sala. Vilken stolthet!

Bakom allt detta fanns så många. Våra fantastiska företag som generöst sponsrade. Föreningslivet som ställde upp med hjärta och kraft. Och kollegor som med tiden förstod att detta var något för oss alla. Vi satte vår stad på kartan. Vi blev nominerade till Gyllene Hjulet 2025.

Jag är sjukt stolt. Över min egen insats. Över vårt lilla team. Tack Elvira Matz du styrde detta med en otroligt trygg och proffsig hand! Och Maria Bergström tillsammans gjorde vi detta med glans och finess. Vi var ett riktigt bra team, med samlad kompetens som kompletterade varandra på allra bästa sätt. Men framför allt vi skapade något att bära med oss långt in i framtiden. Och vi gjorde det tillsammans.

Avslutningsvis hade jag gärna haft mer tid att arbeta med projektet det fanns så mycket mer att ge. Jag önskar också att fler i organisationen förstått vilken kraft det låg i att sätta Sala på kartan. Med en större budget hade vi kunnat ta ut svängarna ännu mer men jag är stolt över hur vi trollade med de medel vi hade. Sen att det inte fanns någon som helst prestige i vad som gjordes och hur det gjordes och av vem. Det blev magi tack vare kreativitet, vilja och ett fantastiskt samarbete.

Jessica Nilsson, koordinator Sala 400 år

Först och främst: vilket härligt jubileumsår vi hade! Jag tror och hoppas att jubileumsåret ökade stoltheten för platsen Sala bland invånarna. Det kommer också vara något som lever kvar i minnet bland alla som deltog på något sätt. Utöver känslor och minnen från jubileet så är det oerhört viktigt vad det kan ge för utveckling och nyskapande framåt. Det har vi redan sett i att ett par evenemang återkommer.

Några framgångsfaktorer är att det genomfördes många olika sorters evenemang av olika arrangörer – utspritt på olika platser. I stort sett fanns det något som tilltalade alla. En del i vad som gjorde det lyckat var också att kommunen som huvudarrangör fokuserade på en handfull större evenemang/händelser under året för att kunna lägga mycket av krutet där. De tillfällena blev som ett koncentrat av firandet.

Jag ser inte särskilt många saker som borde gjorts annorlunda under själva året. Genomförandet var toppen! Däremot tycker jag att det inledande arbetet med jubileet borde gjorts annorlunda och varit mer genomtänkt. Det borde ha varit mer strukturerat och man skulle nog ha börjat i andra änden i stället för att börja spåna på idéer och detaljer innan man kom överens om ramarna. När projektledaren väl anställdes blev arbetet tydligare och mer strukturerat – det är så vi borde arbetat från början.

Överlag blev jubileumsåret nog precis vad tanken med det var – ett långt och kalasigt firande för alla!

Axel Kjellin, kommunikatör Sala kommun

Jag har imponerats av alla samarbeten, planerade och spontana, som byggt broar för framtiden. Jag tänker mycket på mängden och bredden av oförglömliga upplevelser för "alla" olika målgrupper som byggt stolthet och lockat så många nya att upptäcka Sala. För mig personligen var de starkaste upplevelserna när jag tog del av Natthjus & Vinterskimmer och Luciamorgon. Men såklart minnesvärt att ha fått hälsa kungen och drottningen välkomna på födelsedagen. Jubiléet har varit otroligt lärorikt, och har ökat min förståelse och respekt för vad som krävs för att genomföra evenemang av den här kalibern. Jag känner mig oerhört tacksam för att ha fått vara en del av detta och över att ha fått samarbeta med den oerhört professionella projektledningen med Elvira Matz i spetsen.

Cissi Lööv, näringslivschef Sala kommun

”Jag har imponerats
av alla samarbeten
som byggt broar för
framtiden”

”Högt och lågt, ung
som gammal men
alltid med de tydliga
ledorden för jubileet
i fokus”

Jag tror framgångssagan med Sala 400 år till stor del beror på det engagemang som Elvira och hennes team väckt i hela kommunen där alla fick vara delaktiga. Högt och lågt, ung som gammal men alltid med de tydliga ledorden för jubileet i fokus. De följdes en röd tråd där just "hemtrevligt" verkligen lyst igenom. Röda mattan, fikat & settingen på födelsedag och korgen som kungaparet med flera fick när de åkte hem. Tillsammans skapade allt en väldigt fin & genuin känsla för Sala.

Med Elviras enorma driv och engagemang och kreativitet så har hon rott detta i hamn med hela kommunens invånare i ryggen som nu har en ökad stolthet för vad Sala.

Emma Tysell, marknadschef Sala Sparbank

Det har varit en ära att få leda det här projektet och skapa en framåtdrift för vår plats. Jag är stolt över det vi har åstadkommit och att vi har gjort det tillsammans. En konstnär sa till mig att Sala har fått en ny självkänsla. Det tycker jag är ett så fint sätt att summera det här på. Vi har tillsammans skapat nya minnen, sett vår plats ur nya perspektiv, njutit av kultur och upplevelser och bidragit till att Sala har fått en stärkt självkänsla. Vad det är värt på längre sikt är svårt att säga men att det är värt något är jag helt säker på. Jag är ännu mer stolt över att vara Salabo idag än före jubileet, jag är tacksam för den platsen jag har valt att spendera mitt liv på och jag väljer Sala igen och igen.

Det ska bli så spännande att se vad det här för med sig och vilken kreativitet vi har väckt liv i. Bollar är i rullning, nya nätverk är skapade och nu har vi en plats som känns mer levande - som vi kan fortsätta samskapa på för att fortsätta stärka självkänslan och stoltheten. Det ser jag fram emot.

Elvira Matz, projektledare Sala 400 år

**Stort och varmt
tack till alla som på
olika sätt bidragit till
jubiluemsåret 2024.
Det finns oändligt
med namn att nämna
och beröm att dela ut!
Tillsammans gjorde
vi det här året till ett
extra minnesvärt år!**

 hemtillsala.se

 Hem till Sala

 hemtillsala

Utvärderingen och bilagor finns att ladda ner via www.sala.se/sala400

